

Handläggare
Ludvig Abrahamsson

Telefon: 08-508 04 245

Till
Hässelby-Vällingby
stadsdelsnämnd

Verksamhetsberättelse 2016 för Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner verksamhetsberättelsen för år 2016 och överlämnar den till kommunfullmäktige och revisorerna.
2. Stadsdelsnämnden överför resultatenheternas samlade resultat om 0,2 mnkr till resultatfonden.
3. Omedelbar justering.

Ulla Thorslund
stadsdelsdirektör

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys.....	4
Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	7
1. Ett Stockholm som håller samman	7
1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor.....	8
1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla.....	16
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar.....	29
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo.....	35
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	37
1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande.....	41
1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet	45
2. Ett klimatsmart Stockholm	54
2.1 Energianvändningen är hållbar	54
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade.....	55
2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning	56
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva.....	57
2.5 Stockholms miljö är giftfri.....	58
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund.....	60
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm.....	62
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	62
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	68
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm	70
4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika.....	71
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor.....	72
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering.....	78
4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention.....	80
4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld	81
4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla.....	83
4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande.....	89
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning.....	95
Uppföljning av ekonomi och särskilda satsningar	97

Analys av resultaträkning - uppföljning av driftbudget.....	97
Särskilda satsningar	106
Resultatenheter	107
Investeringar	108
Försäljningar av anläggningstillgångar.....	108
Betydande projekt som inte är investeringar	109
Ombudgeteringar	109
Medel för lokaländamål	109
Analys av balansräkning.....	109
Övrigt.....	110
Synpunkter och klagomål.....	110
Övrigt.....	111

Bilagor

Bilaga 1: Blankettset sdn04

Bilaga 2: Budgetuppföljning 2016

Bilaga 3: Redovisning av internkontroll

Bilaga 4: Uppföljning klimatinvesteringar

Bilaga 5: Slutrapport klimatåtgärder

Sammanfattande analys

Bedömningen är att förvaltningens arbete under året har bidragit till att uppnå kommunfullmäktiges fyra inriktningsmål. Förvaltningen redovisar ett överskott om 0,7 mnkr efter resultatöverföringar. Även 2015 gjorde förvaltningen bedömningen att arbetet bidragit till att nå alla kommunfullmäktiges inriktningsmål. 2015 redovisade förvaltningen ett överskott om 0,5 mnkr efter resultatöverföringar.

Nedan beskrivs sammanfattningsvis hur Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning har bidragit till de fyra inriktningsmålen.

Ett Stockholm som håller samman

En positiv utveckling är att föräldrarnas nöjdhet med förskolan generellt har ökat något sedan föregående år. Föräldrarnas nöjdhet har även ökat inom flera specifika områden, till exempel nöjdheten avseende barns språkutveckling och förskolans samverkan med hemmet. För att gynna barnens språkutveckling arbetar förskolan för att barnen ska ha tillgång till böcker både på svenska och på sitt modersmål. En utmaning i förskolan är att nå målet för andel förskollärare. För att säkerställa att målet nås och öka andelen förskollärare fortsätter förvaltningen erbjuda barnskötare utbildning till förskollärare.

Ytterligare en positiv utveckling är att antalet barn som lever i familjer med ekonomiskt bistånd fortsätter att minska. Antalet barn som lever i familjer med ekonomiskt bistånd har minskat från 656 barn i januari 2016 till preliminärt 562 barn i december 2016.

Antalet nya ensamkommande barn och ungdomar har minskat väsentligt i jämförelse med föregående år. Orosanmälningarna avseende barn och unga ligger fortsatt kvar på ungefär samma nivå som 2015. En utmaning är dock att det är svårt att hitta familjehem. Barn och unga som av något skäl behöver ett stadigvarande boende, placeras ofta initialt i jourhem och det är inte ovanligt att de får vänta länge på ett familjehem.

Förvaltningen har under året utvecklat det preventiva arbetet med utbildningar, språkcafé för ensamkommande på Bibblerian och fyra tjejgrupper för elever i årskurs 7 på Hässelbygårdsskolan. Förvaltningens fältassistenter har även besökt boenden för ensamkommande och slussat de ensamkommande vidare till förvaltningens fritidsgårdar och andra öppna fritidsverksamheter.

I Stockholms stads trygghetsmätningar framkommer det att invånare upplever Hässelby gård som en otrygg stadsdel, särskilt området runt Hässelby torg. Förvaltningen arrangerade därför *"Sommar på torget"*. Under nio veckor ansvarade 18 ferieungdomar för att planera och genomföra aktiviteter på torget. Utifrån det lokala utvecklingsprogrammet påbörjades i november ett samverkansprojekt mellan förvaltningen, trafikkontoret, Stockholms hem och Hässelby gårdsskolan i syfte att göra Hässelby torg till en attraktiv och trygg plats.

Förvaltningens arbete med individuppföljningar genom intervjuer på vård- och omsorgsboenden pågår fortlöpande. Förvaltningens hemtjänstenheter har fortsatt att kontinuerligt bjuda in brukarna till träffar med fika på mötesplatserna Växthuset i Vällingby centrum eller Bibblerian i Hässelby gård. På träffarna kan brukarna lämna synpunkter på hemtjänsten som sedan verksamheten använder i kvalitetsarbetet.

Ett klimatsmart Stockholm

Förvaltningen har fortsatt arbetet med att energieffektivisera verksamheten, minska

fordonsparken och öka transporter via gång-, cykel- och kollektivtrafik. Efterfrågan på förvaltningens elcyklar har ökat och de används i större omfattning. Förvaltningen har utökat antalet odlingspallar som erbjuds invånare att odla i.

Enheterna har under året planerat inköp, tillagning och servering av mat på ett sätt som minskar mängden matavfall. Genom god planering har matsvinnet på förvaltningen minskat.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Bedömningen görs att det ekonomiska resultatet vid årets slut är i balans efter åtgärder och resultatdispositioner. Barn och ungdom, äldreomsorgen samt stöd och service till personer med funktionsnedsättning prognostiserar underskott även efter åtgärder. Förvaltningen arbetar med verksamhetsspecifika budgetåtgärder och generella effektiviseringsåtgärder för att säkerställa budgetbalans. Förvaltningen har fortsatt utveckla arbetet med nämndens interna kontroll. I arbetet med att ta fram väsentliga processer och bedöma väsentlighet och risk har avdelningarna samverkat och coachat varandra för att öka kvaliteten.

Antal hushåll med ekonomiskt bistånd fortsätter att minska. En positiv utveckling är att antalet unga vuxna som har ekonomiskt bistånd har minskat under året. Den främsta orsaken till att antalet bidragshushåll minskar är att fler personer blivit självförsörjande genom arbete eller studier.

Andelen vuxna med ekonomiskt bistånd har minskat något, många av dem står dock långt från arbetsmarknaden på grund av sjukdom eller språksvårigheter. Förvaltningen samverkar med bland andra utbildningsförvaltningen, Jobbtorg och arbetsförmedlingen för att fler ska bli självförsörjande.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Arbetet med att stärka arbetsmiljön och sänka sjukfrånvaron har bedrivits med hög prioritet under året. En utmaning är att försöka minska sjukfrånvaron. Sjukfrånvaron uppgår till 8,3 procent. Vilket är en försämring från förra året då sjukfrånvaron låg på 8,2 procent. Förskoleverksamheten har i snitt den högsta sjukfrånvaron, i övrigt är det inga stora skillnader mellan verksamhetsområdena. Utöver planerade aktiviteter riktas särskilda insatser mot de enheter där sjukfrånvaron är som högst.

En ytterligare utmaning har under året varit att nå målet om minst 40 procent förskollärare då det råder brist på förskollärare i hela Stockholmsregionen. 37,1 procent av antalet anställda inom förskolan är förskollärare. Förvaltningen ser ett stort behov av att möjliggöra för barnskötare att utbilda sig till förskollärare. Av barnskötarna inom förskolan saknar drygt 30 medarbetare utbildning för yrket. Förvaltningen planerar därför för att dessa ska genomgå barnskötarutbildning.

Förvaltningen har under året deltagit i ett av stadens pilotprojekt som syftar till att kartlägga kompetensen hos anställda inom äldreomsorgen. Projektet har visat på stora svårigheter att få en komplett bild av samtliga anställdas utbildningsbakgrund. I slutet av 2016 påbörjades arbetet med kompetenskartläggning i samtliga stadsdelsförvaltningar.

Det är fortsatt svårt att rekrytera och behålla socialsekreterare och biståndshandläggare. Förvaltningen har under året påbörjat arbetet med att implementera Stockholms stads gemensamma handlingsplan för socialsekreterare och biståndshandläggare för att utveckla och förbättra arbetsvillkor och arbetsmiljön för medarbetarna.

Under året har arbetet med att jämställdhetsintegrera verksamheten pågått. Alla enheter har arbetat med jämställdhetsanalyser av könsuppdelade resultat.

Förvaltningen har arbetat med att utveckla demokratiska och inkluderande mötesplatser. Fokus har under året legat på verksamheter kring ungas organisering. Unga flickor och pojkar har utbildats till ledare av tjej- respektive killforum.

Förvaltningen har arbetat för att komma i kontakt med och erbjuda samtal till våldsutövare i nära relationer i syfte att våldet ska upphöra. Även om det är en utmaning att motivera våldsutövare att ta emot stöd har relationsvårdsteamet kommit i kontakt med fler i år än under föregående år.

I syfte att brukarnas inflytande över verksamhetens innehåll ska öka har grupp- och servicebostäder och personlig assistans skapat olika forum där brukarna kan lämna synpunkter och förslag.

Förvaltningens har under året tagit fram ett lokalt utvecklingsprogram som ska pågå under 2016-2021. Utifrån data från stadens rapport Skillnadernas Stockholm, Sweco samt genom dialoger med medarbetare och medborgare har förvaltningen fokuserat på tre övergripande områden; Trygghet och tillgänglighet, Barn och unga och Arbete och försörjning.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål:

1. Ett Stockholm som håller samman

Förvaltningen bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål. Tre av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet nås helt och fyra nås delvis. De viktigaste arbetssätten under året för att bidra till inriktningsmålet har varit:

- Särskilda informationssatsningar på öppna förskolor om hur familjer kan gå tillväga för att ansöka om förskola. Syftar till att minska skillnader mellan geografiska områden.
- Långtidsarbetslösa föräldrar har varit prioriterade i arbetet med att uppnå egen försörjning.
- Ungdomar som lever i familjer med ekonomiskt bistånd har fått riktad och skriftlig information om möjligheten att söka feriearbeten
- Föräldrar med hemmavarande minderåriga barn har fått information om sommarlovsaktiviteter.
- I samarbete med utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen pågår ett projekt i Hässelby Gårdsskolan och Grimtaskolan när det gäller ungdomar med hög frånvaro och låg måluppfyllelse i skolan.
- I syfte att förhindra vräkningar och minska hemlösheten bedrivs ett aktivt och nära samarbete med bostadsbolag, inkassoföretag och Kronofogdemyndigheten.
- Utifrån det lokala utvecklingsprogrammet påbörjades i november ett samverkansprojekt mellan förvaltningen, trafikkontoret, Stockholmshem och Hässelby gårdsskolan i syfte att göra Hässelby torg till en attraktiv och trygg plats.
- Förvaltningen har samverkat med fritidsgårdar, bibliotek, Kulturskolan och föreningar för att erbjuda ett rikt sommarlovsprogram. Sex dagkollon på 14 dagkolloveckor genomfördes där totalt 313 barn och ungdomar deltog.
- I syfte att anpassa fritidsverksamhet för olika åldrar har förvaltningen tillsammans med Fritid Stockholm fört dialog men ungdomar i gymnasieålder.
- För att bidra till ökad trygghet för de äldre som bor kvar i sitt ordinarie boende har enheten för beställare äldreomsorg startat upp samverkansmöten med hemtjänstutförare för att tillsammans verka för tryggt kvarboende.
- I oktober anställdes två dietister i stadsdelarna i Västerort. Syftet är att säkerställa att de boende får sitt energi- och näringsbehov tillgodosett utifrån individuella behov.

Det arbete som utförts under året, för att nå kommunfullmäktiges mål och aktiviteter samt nämndens mål och aktiviteter, redovisas i löptext under respektive mål för verksamhetsområdet. Bedömning av måluppfyllelse och eventuell avvikelse redovisas under respektive mål, indikator och aktivitet.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås helt. Bedömningen grundar sig på det som arbete som utförts och på resultatet av arbetet. Förvaltningen har genomfört samtliga aktiviteter enligt plan. Av kommunfullmäktiges 9 indikatorer har förvaltningen nått målet helt i 6 och delvis i 3 indikatorer. Se analys under respektive indikator.

Goda exempel

Två vinster i kvalitetsutmärkelsen

Tre enheter deltog i stadens kvalitetsutmärkelse, ett årligt pris för att uppmärksamma och belöna framgångsrik verksamhetsutveckling i staden. Två enheter vann priset. Deltagarna i tävlingen fick verksamheten genomlyst med fokus systematiskt kvalitetsarbete och nyttan för barnen. Medverkan i utmärkelsen har resulterat i större förståelse för förskolans uppdrag. Särskilt utmärkande för Råcksta förskolor är ett eget verktyg för det systematiska kvalitetsarbetet och för Grimsta förskolor de pedagogiska miljöronderna. Båda verktygen säkerställer kvalitén och likvärdigheten i förskolorna, såväl inomhus som utomhus.

Pelle Svanslös-stipendiet till Grimsta förskolor

Grimsta förskolor har prisats med Pelle Svanslös- stipendiet, ett pris som uppmärksammar förskolor som på olika sätt arbetat med alla människors lika värde. Grimsta förskolor har haft ett teaterprojekt där förskolebarn och seniorer från Växthuset har mötts kring teaterföreställningen Alltet på Unga Klara. Pjäsen handlar om de som står i början och i slutet av sina liv. Generationerna har träffats innan och efter teaterbesöket för att lära känna varandra. Samarbete har varit lyckat, särskilt eftersom många barn inte har sina far- eller morföräldrar nära och vissa har aldrig träffat en senior. Mötena kommer fortsätta under 2017, exempelvis i form av berättarstunder och skapandeträffar.

	Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
●	Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	3,5 %			4,4 %	4,5 %	3,3 %	VB 2016
●	Andel enheter som genomför systematiskt barnsäkerhetsarbete	100 %			100 %	100 %	tas fram av nämnden	2016
◆	Andel förskollärare av totalt antal anställda (Årsarbetare)	37,1 %	1 %	36 %	45,9 %	40 %	40 %	VB 2016

Analys

Inför T2 och VB har SLK tagit fram nya definitioner för hur stadsdelsförvaltningarna ska redovisa andelen förskollärare. Den stora skillnaden mot T1 är att redovisningen sker utifrån anställning i personalsystemet LISA.

Det råder stor brist på förskollärare i hela staden, vilket gör att rekryteringsmöjligheterna är begränsade. Detta har medfört att

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
andelen förskollärare inom förvaltningen har sjunkit till 37,1 %. Förvaltningen fortsätter ta emot förskollärarstudenter i förskolorna och erbjuder alla barnskötare att utbilda sig till förskollärare med bibehållen lön. I dagsläget är det 17 personer som vidareutbildar sig till förskollärare. För att öka andelen förskollärare har förvaltningen bildat en arbetsgrupp med representanter från förskolan och HR. En rekryteringsdag planeras för att locka förskollärare till förvaltningens förskolor.							
  Andel förskollärare med kompetens inom genuspedagogik/normkritik	6,5 %	0 %	6,5 %		1 %	Öka	2016
  Andel förskolor med mindre än 25 procent förskollärare	0 %			0 %	0 %	0 %	2016
  Andel nöjda föräldrar	83 %			82 %	85 %	85 %	2016
Analys Nöjdheten har ökat från 82 % föregående år till 83 % men är lägre än stadens mål på 85 %. Samtliga enheter som inte når KF:s mål för andel nöjda föräldrar har tagit fram olika strategier för att nå målet.							
  Antal barn per grupp	15,3 barn/avd.			16,2 barn/avd.	16	16	VB 2016
  Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	4,6 st			4,75 st	4,9	4,9	VB 2016
  Personalens bedömning av "förskolans förmåga att stödja barns lärande och utveckling"	3,6			3,7	3,8	3,8	2016
Analys Snittvärdet på förskolans webbaserade kvalitetsindikator (WKI) är 3,6, vilket är en sänkning med 0,1 i jämförelse med föregående år. Analysen visar att resultatet har sjunkit generellt på förvaltningen och även i staden sedan det nya digitala uppföljningssystemet infördes. WKI har dock tydliggjort arbetslagens utvecklingsområden och har identifierat var extra insatser behöver sättas in. Utifrån analyser av WKI är slutsatsen att resultatet kan komma att förbättras nästa år eftersom fler chefer och arbetslag känner igen sig i det digitala verktygets nivåer och kriterier. För att förbättra kvaliteten i förskolan kommer WKI genomföras två gånger per år. Resultatet kommer följas upp av förvaltningen.							

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kulturnämnden ska i samråd med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna genomföra en lässatsning.	2016-01-01	2016-12-01	
  Stadsdelsnämnderna ska erbjuda förskolans medarbetare kompetensutveckling och möjlighet till vidareutbildning till barnskötare eller förskollärare.	2016-01-01	2016-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska initiera ett arbete för att öka inskrivningsgraden i områden med i dag låg andel inskrivna barn.	2016-01-01	2016-12-31	
  Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda behov av och förutsättningar för att på sikt kunna införa en rätt till en nära förskola som gör att förskolebarn och deras föräldrar inte behöver transportera sig orimligt långt.	2016-01-01	2016-12-31	
  Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda en sänkning av åldern för allmän förskola till två års ålder.	2016-01-01	2016-12-31	
  Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna följa upp andelen förskollärare och vid behov bistå stadsdelsnämnderna i arbetet att ta fram handlingsplaner för att öka andelen förskollärare.	2016-01-01	2016-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda och ta fram förslag till IT-kunskapscertifiering av verksamhetsansvariga på förskolor.	2016-01-01	2016-12-31	
✓ Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram en strategi för modersmål, språkutveckling och flerspråkig verksamhet i förskolan.	2016-01-01	2016-12-31	
✓ Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram kvalitetsmått för förskolan i syfte att verka för små barngrupper, god personaltäthet, utbildningsnivå och ändamålsenliga miljöer.	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Alla barn har möjlighet att gå i förskolan

◆ Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Andelen barn som går i förskola ökar till ett genomsnitt på minst 89 % (87 %).

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås delvis. Bedömningen baseras på resultatet av det arbete som utförts, på att förväntat resultat bedöms nås delvis under året och för att aktiviteterna har genomförs enligt plan. Andelen barn som går i förskola har minskat till 86 procent enligt uppgift från SCB för 2015 (87 procent 2014). Inskrivningsgraden i Hässelby gård och Smedshagen har ökat med 1 procentenhet, men i Grimsta har inskrivningsgraden minskat med 5 procentenheter (88 procent till 83 procent). Analysen visar att minskningen kan bero på de stora in- och utflyttningarna till stadsdelen.

För att minska skillnader mellan de geografiska stadsdelsområdena i stadsdelen har särskilda informationssatsningar på öppna förskolan genomförs om hur familjer kan gå tillväga för att ansöka till förskola.

För hemmavarande barn från tre års ålder och barn hos dagbarnvårdare finns allmänna förskolan. Denna har under våren integrerats i den nya förskolan på Jämtlandsgatan. Förvaltningens specialavdelning inom Grimsta förskolor för barn inom autismspektrum har fasats ut under året. Anledningen är att de flesta föräldrar med barn i behov av särskilt stöd önskat en förskola nära hemmet.

För att möta barn utifrån deras speciella förutsättningar och behov har personal från förskoleenheterna erbjudits två föreläsningar om språkstörning samt funktionsnedsättningar och hur dessa påverkar barn. Under hösten hölls barnkonferenser, en systematisk uppföljning kring barn i behov av särskilt stöd, med respektive förskolechef. Syftet var att säkerställa att alla barns behov tillgodoses i förskolan. Analysen av barnkonferenserna visar att ytterligare kunskap om barn i behov av särskilt stöd behövs. Ett förvaltningsövergripande nätverk har bildats för att nå detta mål. Syftet är att utveckla bemötandet, anpassa miljöer och förhållningssätt för att alla barn ska få den hjälp de behöver.

Förvaltningen erbjuder omsorg på obekväm arbetstid till vårdnadshavare som har ett regelbundet behov. Inom stadsdelsområdet erbjuds denna verksamhet på förskolan

Lönneberga och i genomsnitt har 5-7 barn och skolbarn varit inskrivna under perioden, vilket är densamma som föregående år. Barnomsorgsgarantin har uppfyllts under året.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Informationsmöten genomförs på öppna förskolor och barnavårdscentraler.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Medarbetare utbildas i inkluderande pedagogik (Program för delaktighet).	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Medarbetare i förskolan utbildas om funktionsnedsättningar och hur dessa påverkar barn i förskolan (Program för delaktighet).	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Ställa tillgänglighetskrav på nya förskolor (Program för delaktighet).	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Barn utvecklar sin språkliga och kommunikativa förmåga

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Alla barn har tillgång till ett utbildat läsombud. Andel nöjda föräldrar avseende barns språkutveckling ökar i jämförelse med föregående år (80 %).

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås helt. Bedömningen baseras på resultatet av det arbete som utförts, på att förväntat resultat bedöms uppnås och att aktiviteterna har genomförts enligt plan. Alla barn har tillgång till ett utbildat läsombud och andel nöjda föräldrar avseende barns språkutveckling har ökat till 81 procent i förskoleundersökningen (80 procent 2015). Detta kan jämföras med stadens 84 procent.

Förskolorna har gett barn möjligheter att utveckla sin språkliga och kommunikativa förmåga. Det främsta arbetssättet är att kontinuerligt utbilda läsombud, dessa finns på varje förskola. Läsombuden har under året skapat läsmiljöer på förskolorna, en särskild plats inredd för att stimulera barns lust att läsa. Läsmiljöerna är ofta inredda med utgångspunkt i flerspråkighet, interkulturalitet och genus. Litteratur på olika språk har använts tillsammans med barnen, bland annat genom Mediatekets tjänster. Förhoppningen är att även vårdnadshavare använder läsmiljön för högläsning på sina respektive modermål. Personal och barn har även använt böcker som belyser olika typer av familjebildningar och minoriteter för att öka barn kunskap om olikheter i samhället. Under våren 2017 utvärderar förvaltningen resultatet av läsombudssatsningen tillsammans med biblioteket för att se vad denna har gett barnen.

Under året har satsningen på boklådor och bokpåsar i samarbete med biblioteket fortsatt. I en av enheterna har samtliga förskolor haft tillgång till fyra egna boklådor särskilt utformade efter barnens egna intressen och behov. Många förskolor erbjuder bokpåsar med böcker för hemlån, dessa har nyttjas flitigt av föräldrar. Enheterna beskriver att barnen har ett stort intresse för bokstäver och skriftspråk. Olika material och medier används för att skapa bokstäver och att skriva, exempelvis har leksaker, klossar och annat byggmaterial använts för att göra bokstäver. Barnen skriver i sand, snö och lera ute på gården. De använder även digitala verktyg som lärplattor och datorer för att lära sig alfabetet.

En av förskolorna har haft ett språkprojekt om hajar där barnen har bildat en "hajgrupp" för

att forska om och tillverka hajar. Under arbetets gång har barnen samtalat med varandra och pedagogerna om frågeställningar som *äter kakhajen mycket kakor? Sätter systerhajen på plåster? Är pigghajen glad?* I och med lekens och det lustfyllda lärandets former stimuleras barns språkutveckling, fantasi och förmågan att lösa problem.

Utbildningsförvaltningens språkkartläggning har använts i diskussionen kring samarbetet mellan socialtjänst, landsting och förskola. Utifrån resultatet i kartläggningen fick parterna en översiktlig bild över hur behovet av språkstöd ser ut i stadsdelen. I syfte att utveckla barns språkliga och kommunikativa förmågor har även några parklekar utformat pedagogiska läsmiljöer

Medarbetare har under hösten fortbildats om språkstörningar samt funktionsnedsättningar och hur dessa påverkar barn i förskolan. Internutbildningarna kommer fortsätta även under 2017.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Antal förskolor som har utformat minst en pedagogisk läsmiljö	48				48 st		VB 2016

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Alla barn har tillgång till ett utbildat läsombud.	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Barn utvecklar sina matematiska och naturvetenskapliga förmågor

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Andel nöjda föräldrar avseende barns matematiska och naturvetenskapliga förmågor ökar i jämförelse med föregående år (77 % respektive 78 %).

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås helt. Bedömningen baseras på resultatet av det arbete som utförts, på att förväntat resultat bedöms uppnås helt och att aktiviteterna är genomförda enligt plan.

Resultat av förskoleundersökningen visar att andel nöjda föräldrar avseende barns matematiska och naturvetenskapliga förmågor har ökat i jämförelse med föregående år till 78 procent respektive 82 procent (77 procent respektive 78 procent 2015). Detta kan jämföras med stadens 79 respektive 83 procent.

Resultatet kan ses som en effekt av att 18 förskollärare har deltagit i Södertörn högskolas kurs i naturvetenskap samt att alla förskolor kontinuerligt utbildar medarbetare i NTA (natur och teknik för alla). Det finns ungefär 70 utbildade så kallade NTA-handledare i förvaltningen. NTA-handledarna skapar miljöer och undervisar barn i att experimentera och utforska naturvetenskapliga och matematiska processer.

Förskoleundersökningens resultat kan också förklaras genom att de flesta barn och personal

från förskolorna har besökt förvaltningens NTA- studio. Besöket har inspirerat personal att återskapa experimenten från studion i den egna förskolan. Personalen har på ett mer medvetet sätt tagit till vara på barnens teorier och hypoteser i arbetet med naturvetenskap och teknik. Detta har i sin tur skapat en genuin nyfikenhet för experiment hos både barn och personal. Exempel på experiment är att arbeta med höjd, fart och hastighet för att beräkna hur lång tid det tar för en myra att bära något till stacken.

Även vårdnadshavare och studenter på förskolläraryrket har under perioden bjudits in till studion för att prova på experiment. En bra ingång till att utveckla samarbetet mellan förskola och skola är att Stockholm stads övergripande NTA- styrgrupp har hållit sitt möte på förvaltningens NTA- studio. Detta har möjliggjort för verksamheterna att delge varandra erfarenheter kring NTA-arbetet och på så sätt utveckla undervisningen för alla barn.

Fritidsledarna i alla parklekar har under våren även genomfört en experimentvecka för att väcka barn och ungas intresse för naturvetenskap, matematik, bygg-och konstruktionslek.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Alla förskolor utbildar medarbetare i NTA.	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Barns och ungas ekonomiska levnadsvillkor utjämnas

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Andelen barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd minskar och uppgår till högst 4,5 % av (4,8 % i tertial 2, 2015).

Analys

Resultatet uppnås och andelen barn som lever i familjer med ekonomiskt bistånd uppgår till 3,5 procent vilket är en minskning i jämförelse med föregående år då andelen var 4,3 procent. Antalet barn som lever i familjer med ekonomiskt bistånd har minskat från 656 barn i januari till preliminärt 562 barn i december.

Långtidsarbetslösa föräldrar har varit prioriterade för att uppnå egen försörjning och kommunala visstidsanställningar, numera "Stockholmsjobb", har erbjudits till totalt 32 personer varav 22 kvinnor och 10 män. Flertalet arbetsplatser har varit inom förskola och äldreomsorgen.

Förvaltningen har deltagit i ett projekt där barn som lever i familjer som under lång tid haft ekonomiskt bistånd erbjuds ett särskilt bokpaket "Letterbox Club Sverige". Projektet drivs av Bokspindeln, Vuxenskolan och En bok för alla. Målsättningen är att öka barns läsförmåga och väcka barns intresse för att läsa. 25 barn i årskurs 2-4 har fått bokpaketet hemskickat en gång i månaden under sex månader. En forskare vid Stockholms universitet följer projektet och en testning av läskunskapen hos barnen har gjorts före och efter att bokpaketen skickats ut. Resultatet kommer att presenteras under 2017.

Föräldrar med hemmavarande minderåriga barn har fått information om sommarlovsaktiviteter. Föräldrar som haft sysselsättning genom Jobbtorg har beviljats

ledighet i fyra veckor under sommaren för att kunna vara tillsammans med sina barn. Ungdomar som lever i familjer med ekonomiskt bistånd har fått riktad och skriftlig information om möjligheten att söka feriearbeten. I samarbete med Jobbtorg har informationsträffar anordnats för ungdomar där de fått hjälp med att skriva ansökningshandlingar och fått tips och råd inför ansökan om sommarjobb. Förvaltningens uppfattning är att fler ungdomar som lever i familjer med ekonomiskt bistånd har fått sommarjobb, men det saknas statistik över detta.

Nämndmål:

Förskolan främjar barns utveckling, lek och lärande oavsett könsuttryck

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Andel nöjda föräldrar avseende normer, värden och barns inflytande ökar i jämförelse med föregående år (85 %).

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås helt. Bedömningen baseras på resultatet av det arbete som utförts, på att förväntat resultat bedöms uppnås helt och att aktiviteterna har genomförts enligt plan.

Resultat i förskoleundersökningen visar att andel nöjda föräldrar avseende normer, värden och barns inflytande har ökat något i jämförelse med föregående år till 86 procent (85 procent 2015). Detta kan jämföras med stadens 89 procent. 88 procent av föräldrarna i förskoleundersökningen anser att deras barn ges lika möjligheter att utvecklas oberoende av kön, etnisk tillhörighet, religion eller funktionsnedsättning i förskolan. Detta kan jämföras med stadens 91 procent. Skillnaden mellan föräldrar till flickor och respektive pojkar i förskoleundersökningen är marginell i samtliga frågeområden på stadsdelsnivå. Det är lika många föräldrar till flickor respektive pojkar som i helhet är nöjda med sitt barns förskola. Samma gäller att rekommendera sin förskola där 81 procent av föräldrar till flickor respektive 80 procent av föräldrar till pojkar är nöjda.

Under året har förskolechefer och ledningen för förskolor läst litteraturen *Pedagogisk miljö i tanke och handling* som en inspiration och praktisk handledning för utveckling av förskolemiljöer som främjar till barns lärande. Detta har resulterat i en ökad kunskap om pedagogiska miljöer hos cheferna.

All personal i förskolan har erbjudits föreläsningar i HBTQ, genus och normmedvetenhet genom utbildningsförvaltningen. Under året har 13 förskollärare genomgått kompetensutveckling inom genus och normmedvetenhet 7,5 hp. Genom att öka medvetenheten hos förskollärare och barnskötare kan den pedagogiska miljön anpassas för att tillgodose alla barns behov. Bland annat delar förskolorna ofta upp barn i mindre grupper i olika undervisnings- och lärsituationer för att öka barnens inflytande, talutrymme och delaktighet i beslut. Arbetet om genus- och normmedvetenhet följs upp av förvaltningen under 2017.

Förvaltningen har under året förtydligat rutinerna för att förebygga, utreda och åtgärda

kränkande behandling. Rutinerna ska fungera som ett stöd i likabehandlingsarbetet och har under hösten förankrats hos alla medarbetare genom informationsinsatser. Detta arbete har därefter följts upp på avdelningschefens verksamhetsbesök i förskoleenheterna. Skolinspektionens barn- och elevombud har föreläst för förskolechefer, biträdande förskolechefer och pedagogiska ledare om hur alla barns rättigheter kan främjas än mer i förskolorna. Målet är att medarbetarnas kunskap och engagemang ska synas i det dagliga arbetet tillsammans med barnen. Likabehandlingsplanen är ett aktivt dokument som används vid reflektioner och planering av verksamheten för att säkerställa att alla barn kommer till tals.

Förskolorna erbjuder ett vegetariskt alternativ vid varje måltid. Detta har ökat barns nyfikenhet och intresse för vegetarisk kost. Förskolornas kockar och ekonomibiträden har erbjudits kontinuerlig fortbildning efter behov. Analysen av fortbildningarna visar att ytterligare kompetensutveckling behövs om sambandet mellan hälsa, kost och rörelse.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Förskolorna erbjuder ett vegetariskt alternativ vid varje måltid.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Förskolornas kockar och ekonomibiträden erbjuds kontinuerlig fortbildning.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Kompetenshöjande insatser om genus och normkritik genomförs i förskolan.	2016-01-01	2016-09-30	

Nämndmål:

Vårdnadshavare och förskola har goda former för samverkan

◆ Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Andel nöjda föräldrar avseende samverkan med hemmet ökar till 84 % (80 %)

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås delvis. Bedömningen baseras på resultatet av det arbete som utförts, på att förväntat resultat bedöms uppnås delvis och att aktiviteter genomförts enligt plan. Andel nöjda föräldrar avseende samverkan med hemmet i förskoleundersökningen har ökat till 81 procent (80 procent 2015), vilket innebär att förvaltningen inte når sitt mål om 84 procent. Stadens resultat är 83 procent, vilket är densamma som föregående år.

Av förskoleundersökningen framkommer att vårdnadshavarna är något mer nöjda med förvaltningens förskolor i år jämfört med föregående år. Index för andelen nöjda föräldrar i Hässelby-Vällingby har ökat från 82 till 83, kommunfullmäktiges mål är 85. Det kan jämföras med stadens resultat 86. Resultaten har ökat inom samtliga frågeområden och som mest på området *Utveckling och lärande*. Svarsfrekvensen för Hässelby-Vällingbys kommunala förskolor ligger på 72 procent, vilket kan jämföras med 71 procent för stadens kommunala förskolor. Resultatet för frågan *Mitt barns utveckling och lärande dokumenteras och synliggörs* har utvecklats i positiv riktning, en höjning med fyra procent (från 68 till 72 procent). Detta pekar på att förskolorna har drivit ett aktivt och medvetet arbete med att dokumentera och synliggöra barns lärande och utveckling samt att förmedla det pedagogiska

uppdraget i enlighet med läroplanens intentioner. Analysen av förskoleundersökningen på förvaltningsnivå identifierar samverkan med hemmet som utvecklingsområde. Dessa frågeställningar är särskilt i fokus under 2017.

För att öka andelen nöjda föräldrar har enheterna påbörjat ett samarbete med förvaltningens kommunikationsstrateg. Genom att utveckla enheternas kommunikationskanaler med hemmet ges vårdnadshavare större möjlighet till inflytande och delaktighet. Ett annat arbetssätt för att öka vårdnadshavares delaktighet och inflytande i förskolan är att få fler vårdnadshavare att delta på föräldramöten. Många förskolor provar därför nya, mer informella, mötesstrukturer som workshops och vernissage. Vårdnadshavarna har blivit inbjudna till öppet hus i NTA-studion där de haft möjlighet att prova på olika experiment tillsammans med sina barn. Resultatet av de nya formerna av föräldramöten utvärderas under våren 2017.

Varje förskola har genomfört en dialog om likabehandlingsplanen med vårdnadshavare samt erbjudit ett utvecklingssamtal med vårdnadshavare minst en gång under året.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Varje förskola för en dialog om likabehandlingsplanen med vårdnadshavarna minst en gång per år.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Vårdnadshavare erbjuds ett samtal om barnets utveckling minst en gång per år.	2016-01-01	2016-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla

◆ Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås delvis. Bedömningen grundar sig på det som arbete som utförts och på resultatet av arbetet. Förvaltningen har genomfört flertalet aktiviteter enligt plan. Av kommunfullmäktiges 7 indikatorer har förvaltningen nått målet helt i 4 och delvis i 2 indikatorer samt inte alls i 1 indikator. Se analys under respektive indikator.

Goda exempel

Nätverk mellan föräldrar

Flera familjer som besöker Familjecenter har tagit med sig bekanta och nyanlända familjer till Familjecenter och introducerat verksamheten. På detta sätt har många föräldrar lärt känna nya vänner och fått ett nätverk. En grupp föräldrar som tidigare var okända för varandra umgås regelbundet utanför verksamheten. Familjecenter utgör en betydelsefull arena när det gäller integration och etablering i samhället.

	Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
◆	Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen (Utredningstyp BoU eller Vuxen) och som	79,6 %	78,9 %	80,7 %	85,3 %	80 %	84 %	VB 2016

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats (inom IoF, BoU och Vuxna, 0-19 år)							
Analys Årsmålet uppnås ej och ligger under stadens genomsnittliga resultat som är 84,6 %. Förvaltningen kommer att fördjupa arbetet gällande uppföljning av insatser för att säkerställa att insatserna innebär ett konkret stöd och hjälp till familjer med barn och unga.							
  Andel enskilda som har fått stöd i enlighet med sitt beslut inom socialpsykiatri	93,88 %	92,86 %	94,29 %	45,45 %	80 %	tas fram av nämnden	2016
  Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	39,3 %	38,7 %	40,7 %	41,3 %	35 %	35 %	VB 2016
  Andel personer med insatser inom socialpsykiatri som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes	69 %	69 %	69 %	78 %	80 %	80 %	2016
Analys Resultatet grundar sig på brukarundersökningen inom socialpsykiatri för insatserna boendestöd, sysselsättning och gruppboende. Indikatorn ska mäta hur nöjda personer som har någon form av biståndsbedömd insats inom boendestöd, sysselsättning och gruppboende är med utredningen av behov av stöd. Resultatet är sämre än föregående år. Resultatet är samma som snittet inom staden, 69 %. Resultatet är samma för män som för kvinnor.							
  Andel uppnådda delmål inom socialpsykiatri	78,72 %			51,84 %	50 %	tas fram av nämnden	2016
  Andelen försökslägenheter som övergått till eget kontrakt relaterat till totala antalet försökslägenheter i nämnden	16 %	43 %	57 %	24 %	25 %	25 %	2016
Analys 14 lägenheter har övergått till eget kontrakt. Årsmålet har varit svårt att uppnå under året. Av de 16 % som övergått till eget kontrakt är fördelningen 43 % män och 57 % kvinnor.							
  Antal hemlösa	88 st	61 st	27 st		150 st	tas fram av nämnden	2016

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna genomföra en översyn av arbetet med stadens budget- och skuldrådgivning	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Annan ansvarig nämnd.			
  Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna se över rutiner och arbetssätt för alkohol- och tobakstillsyn. Socialnämnden	2016-01-01	2016-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
ska återkomma med förslag på åtgärder för hur arbetet kan utvecklas för att nå upp till en effektiv, likställig och rättssäker myndighetsutövning i hela staden			
Analys Annan ansvarig nämnd.			
  Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med socialnämnden kartlägga arbetet med ensamkommande barn som försvinner eller avviker samt stärka arbetet riktat mot ensamkommande barn som vistas i stadens riskmiljöer och utveckla insatser anpassade efter målgruppen	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Barn och unga i behov av stöd får tidiga insatser

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Familjer med barn och unga upplever att de har fått ett bra stöd som har varit till hjälp i deras livssituation.

Analys

Under året har 3 230 anmälningar/ansökningar om stöd avseende barn och ungdomar inkommit till förvaltningen vilket är i stort sett samma antal som under 2015. Anmälningarna avser 2 645 unika barn och ungdomar. Antalet anmälningar är flera än unika barn och beror på att flera anmälningar kan avse samma barn. Familjevald och misstänkt barnmisshandel, psykisk ohälsa hos föräldrar är vanliga anmälningar när det gäller barn i åldern 0-12 år. När det gäller ungdomar är kriminalitet, skolproblem, psykisk ohälsa, relationsproblem mellan ungdomar och föräldrar samt missbruk vanligt förekommande anmälningsorsaker. Anmälningarna kommer i huvudsak från polisen 24 %, skolan 15 %, socialtjänsten 12 %, sjukvården 11 %, psykiatri 11 % och förskolan 3 %.

För de barn och unga som har behov av ett sammanhållet stöd från flera huvudmän såsom barn- och ungdomspsykiatri, skola, förskola och socialtjänsten följer arbetet den överenskommelse om samverkan, Barn och Unga i Samverkan (BUS-samverkan) som tagits fram. Konsultation sker varje månad med barn- och ungdomspsykiatri utifrån enskilda barn och ungdomars behov av insatser och en Samordnad individuell plan (SIP) upprättas. Under året har SIP upprättats för 35 barn och unga. Föräldrarna uppskattar det samordnade stöd för familjen och barnet som genomförts utifrån SIP.

Det förebyggande arbetet bedrivs idag inom förskoleavdelningen, individ- och familjeomsorgen samt avdelningen för medborgarservice och fritid. I syfte att stärka de förebyggande insatserna för barn och unga har en översyn av det förebyggande arbetet påbörjats. Förslag till ny struktur för arbetet tas fram under 2017.

Stödinsatser - barn och unga

Förvaltningen har under hösten arbetat med verktyget preventionsprofilen i syfte att identifiera utvecklingsområden inom det förebyggande och främjande arbetet med barn och unga. Medarbetare inom avdelningen medborgarservice och fritid har utbildats i

preventionsvetenskap och risk- och skyddsfaktorer och sedan analyserat utvecklingsområden inom den öppna fritidsverksamheten. De utvecklingsområdena som har identifierats kommer att bli en del av verksamheternas arbete under 2017 och berör bland annat ett utvecklat arbete med normer, värderingar och arbetssätt vid tecken på psykisk ohälsa bland unga.

Förvaltningen har under året intensifierat det preventiva arbetet med utbildningar, språkcafé för ensamkommande på Bibblerian och fyra tjejgrupper för elever i årskurs 7 på Hässelbygårdsskolan, där totalt 44 flickor deltog. Förvaltningens fältassistenter har även besökt boenden för ensamkommande och slussat de ensamkommande vidare till förvaltningens fritidsgårdar och andra öppna fritidsverkssamheter. Fältassistenter har även hållit informationsmöten om bland annat säker internetanvändning för föräldrar på Grimstaskolan.

Som ett led i tobak- och folkölstillsynen har förvaltningen utfört tillsyn på samtliga 53 försäljningsställena i stadsdelsområdet. Med syfte att begränsa försäljning till minderåriga har förvaltningen genomfört ytterligare kontrollköp under hösten, där butiker som tidigare under året sålt tobaksvaror till kontrollköpare utan att ta legitimation har prioriterats. Samtliga 8 butiker som vid första omgången av kontrollköp sålde tobak nekade kontrollköparen tobak vid höstens uppföljande kontrollköp.

Resultatet från Stockholmsenkät 2016 har under hösten redovisats och analyserats. Enkätundersökningen riktar sig till elever i årskurs 9 och elever i årskurs 2 på gymnasiet och syftar till att ge underlag för beslut och planering av förebyggande insatser. Årets undersökning visar en fortsatt positiv trend med minskat alkohol- och tobaksbruk. Däremot uppgår 37 procent av flickorna och 15 procent av pojkarna i årskurs 9 i Hässelby-Vällingby att de ofta är ledsna och deppiga utan att veta varför. Förvaltningen kommer under 2017, utifrån Stockholmsenkätens resultat, intensifiera arbetet för att främja psykisk hälsa bland unga samt utveckla det förebyggande arbetet mot psykiskt och fysiskt våld.

Ungdomsmottagning

Västerorts ungdomsmottagning drivs i samarbete med Bromma stadsdelsförvaltning och landstinget. Under året har kuratorerna tagit emot 286 ungdomar för besök, varav andelen flickor utgör cirka 80 procent. Det är vanligt att ungdomarna besöker kuratorn för 4-5 samtal och ungdomarna söker ofta kontakt för samtal om oro och ångest samt relations- och samlevnadsfrågor. Cirka 55 % av besökarna kommer från Hässelby-Vällingby, cirka 35 % från Bromma och cirka 11 % från övriga stadsdelar. Utöver individuella besök hos kurator har Ungdomsmottagningen tagit emot 12 skolklasser i årskurs 7 samt besökt gymnasieskolor i årskurs 1. Därutöver har kuratorerna besvarat ca 375 e-postmeddelanden som inkommit från ungdomar. Flertalet av besökarna till ungdomsmottagningen är under 15 år. Det har varit en stor efterfrågan på att få träffa en kurator och mer än 50 % av ungdomarna har fått vänta mer än tre veckor för en första tid. Antalet besök vid Ungdomsmottagningen har ökat jämfört med 2015. Det är dock svårt att få fram exakta uppgifter för jämförelse med 2015 då det varit problem med det centrala statistikprogrammet. En översyn av stadens statistikprogram kommer att göras under 2017. Under hösten har ungdomsmottagningen fått extra medel för att stärka arbetet mot psykisk ohälsa. Det har resulterat i att ytterligare en kurator har anställts.

Ungdomsmottagningen har genomfört två kurser i stresshantering med sammanlagt 14 ungdomar, flertalet flickor. Deltagarna har varit mycket nöjda med kursen och tycker att de har lärt sig mycket om livet och fått möjlighet att reflektera över sin livssituation.

Stödinsatser - familjen

Familjestöd

Familjer med barn och unga som bedöms vara i behov av insatser får stöd genom Familjestödsenheten, förvaltningens enhet för öppenvård. Utifrån beslut om insatser från socialsekreterare har 298 barn och unga varit aktuella för öppenvårdsinsatser i olika former tillsammans med sina föräldrar. Av dessa är 60 procent i åldern 0-12 år och 40 procent ungdomar i åldern 13-20 år. Andelen flickor är 45 procent och pojkar 55 procent. Familjebehandlare erbjuder nätverksmöten, stödsamtal och familjebehandling utifrån beslut från socialsekreterare. I familjebehandling ligger fokus på hela familjen och arbetet utgår från barnets/ungdomens behov. I samband med att insatsen avslutas tillfrågas föräldrarna om hur de upplever det stöd de fått. Flertalet säger att hemsituationen har blivit bättre efter familjebehandlingen och föräldrarna har blivit stärkta i sin föräldraroll och kan ta hand om barnen på ett bättre sätt.

För föräldrar och barn där det förekommer våld i hemmet erbjuds insatsen Tryggare barn, en kurs i lugnt föräldraskap för föräldrar till barn i åldern 3-11 år. I kursen förs samtal om föräldraskap och hur föräldrarna kan hitta andra vägar att ta hand om och uppfostra sina barn än med våld. Antalet barn som tillsammans med sina föräldrar deltagit i dessa kurser är totalt 41, varav 24 flickor och 17 pojkar. Efter avslutade behandling säger barnen att deras hemmiljö har blivit lugnare. Föräldrarna upplever att de har fått ökat stöd i sin föräldraroll och det har blivit mindre tjat och gnäll i hemmet.

Föräldrastödsutbildning har genomförts i olika former såväl individuella samtal som gruppverksamhet, ABC (Alla Barn i Centrum) med 44 deltagare, Komet 6 deltagare och Älskade förbannade tonåring 9 deltagare. Flertalet deltagare 75 procent är kvinnor. Det är svårt att nå männen och det är ett utvecklingsområde under 2017. Under året har tre kurser genomförts i "Att vara förälder i Sverige". Antalet deltagare har varit 17 föräldrar som har totalt 45 barn. Föräldrarna är nöjda med kurserna och de har fått information och kunskap om svenska samhället och fått stödjande nätverk som kan träffas på egen hand. 121 föräldrar har haft samtal med föräldrarådgivare för stöd och rådgivning i sitt föräldraskap. Flertalet har fått kontakt med föräldrarådgivare via barnavårdscentralen (BVC) och familjecenter.

Utveckling av familjecentral

Förvaltningen har erhållit 200 tkr i projektmedel för att undersöka möjligheten för utveckling av en familjecentral, en verksamhet i samverkan mellan socialtjänst, öppen förskola och landstinget. Samverkansmöten har ägt rum tillsammans med socialförvaltningen och landstinget och en projektplan för etablering av en familjecentral har tagits fram.

Dygnetruntvård

Innan ett barn eller ungdom placeras utanför hemmet görs en bedömning om barnets behov av skydd och stöd kan tillgodoses genom öppenvårdsinsatser i form av familjebehandling. Familjestödsenheten erbjuder intensivbehandling och anpassar insatserna efter familjens behov. När öppenvårdsinsatserna inte bedöms vara tillräckligt blir placering utom hemmet för kortare eller längre tid dock nödvändigt.

Under året har 59 barn och ungdomar, varav 50 procent flickor, varit placerade i jourhem under en period. 6 ungdomar har varit placerade på institution via Statens institutionsstyrelse (SIS). 35 ungdomar, 13 flickor 22 pojkar, har varit placerade vid Hem för vård eller boende

(HVB) och 12 ungdomar, 8 flickor och 4 pojkar, har varit placerade på stödboende. De barn som placeras i jourhem och som sedan behöver en placering i ett familjehem blir idag kvar under längre tid i jourhem på grund av att förvaltningen har haft svårt att rekrytera familjehem.

För barn i åldern 0-12 år är orsaken till placeringar främst på grund av misshandel och att barnet har behov av skydd och stöd. Det beror också på föräldrarnas bristande föräldraförmåga och många gånger har familjebehandling och/eller andra öppenvårdsinsatser prövats och inte gett resultat. För ungdomar i åldern 13-20 år är orsaken till placeringar främst ungdomens eget missbruk, kriminalitet och psykisk ohälsa. Även hos ungdomar är föräldrarnas bristande förmåga en av orsakerna till placering. Alla placeringar har följts upp kontinuerligt och övervägande har gjorts för att se om placeringar kan upphöra och stöd och insatser istället kan ske i hemmet med stöd av till exempel familjebehandling.

Social insatsgrupp – ungdomar

Polis, skola och socialtjänst samverkar i social insatsgrupp (SIG) för att förhindra och förebygga kriminellt beteende hos ungdomar. 13 ungdomar har varit aktuella under året, flertalet pojkar. Ungdomarna och deras familjer har fått stöd i att samordna ungdomens kontakter med skola, socialtjänst, maria ungdom, polisen och fritiden. Så gott som alla har påbörjat eller lyckats med att upprätthålla sin skolgång. Ungdomarna har erbjudits behandlande samtal i form av motiverande samtal och "Vägvalet" ett program för att förändra kriminella tankemönster. De ungdomar och föräldrar som får stöd i form av SIG framhåller att stödet i förhållande till skolan är det som är av störst betydelse.

Familjerätt

Tingsrättens begäran om vårdnadsutredningar har minskat och under året har 49 utredningar påbörjats jämfört med 60 utredningar under 2015. Det beror framförallt på att föräldrar som är i stark konflikt med varandra erbjuds samarbetssamtal redan vid första kontakten med förvaltningen. Under året har 58 nya samarbetssamtal (samtalsserie om 3-5 samtal) påbörjats. Det är något färre än föregående år (70 samarbetssamtal) och väntetiderna till samarbetssamtal har ökat under året beroende på en ansträngd personalsituation under första halvåret vilket har förbättrats under hösten. För barnen är det av stor betydelse att föräldrarna kan lösa omgäengesfrågorna tillsammans utan process i domstol.

De föräldrar som dömts till övervakat umgänge av Tingsrätten träffas under säkra och trevliga former i den öppna förskolan vid Örmängstorget. 14 barn (5 flickor och 9 pojkar) har under året haft umgänge med sina föräldrar i denna lokal.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Utveckling av metoder för uppföljning av insatser för barn och ungdomar.	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Barn och unga som placeras har ett tryggt och säkert boende

◆ Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Barn och unga som är placerade är delaktiga och har inflytande under placeringen.

Analys

Målet uppnås delvis. Det har varit svårt att rekrytera familjehem och det har resulterat i att barn och unga har fått bo kvar i jourhem under en längre tid i avvaktan på en tryggare boendesituation. Barn och unga har inflytande under placeringen och samtal förs alltid med barnen ta vara på deras synpunkter.

Familjehemsvård

Antalet barn som är placerade i familjehem är 48 (29 flickor och 19 pojkar) vilket är en minskning jämfört med föregående år. Det beror bland annat på att ensamkommande barn som varit placerade i familjehem under året har flyttats över till enheten för ensamkommande barn och redovisas där. Det har varit svårt att rekrytera familjehem och flera barn har därför fått vara kvar i sina jourhem under en längre tid, vilket inte är så gynnsamt för barnen då de väntar på att få ett mer stadigvarande boende. De familjehemsplacerade barnens skolgång har varit i fokus vid uppföljningen och det visar sig att endast drygt 50 procent av de barn som går i skolan klarar målen i samtliga ämnen. Det är av stor betydelse att de placerade barnen får det stöd de behöver i skolan och förvaltningen kommer att ha fortsatt fokus på att följa upp de placerade barnens skolsituation för att de ska få stöd i skolarbetet och uppnå kunskapsmålen.

Ensamkommande barn och ungdomar

Förvaltningen har under året bildat en egen enhet för ensamkommande barn och ungdomar. Enheten utreder, placerar och godkänner familjehem och följer upp placeringarna. 21 barn och ungdomar har anvisats till stadsdelsområdet under året vilket är betydligt färre än 2015. I december är 215 barn och ungdomar aktuella på enheten, 88 procent av dem är pojkar och de flesta är i åldern 17-21 år. Drygt 60 procent är under asyl och utredning vid Migrationsverket. Av de ensamkommande barnen och ungdomarna är 52 procent placerade i jourhem, 30 procent i Hem för vård eller boende (HVB), 13 procent i familjehem och 5 procent i utslusningsboende. Enhetens prioriterade arbete har varit att utreda och godkänna familjehem för att på så sätt minska antalet barn och ungdomar som bor i jourhem.

Nämndmål:

Barns och ungas bästa beaktas i samverkan mellan förskola, skola och socialtjänst

◆ Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Det nya stödmaterialet är känt av personal inom förskola, skola och socialtjänst.

Analys

Förvaltning har under hösten reviderat den överenskommelse som ligger till grund för samverkan mellan socialtjänst, skola och förskola. I överenskommelsen ingår nu också - fritiden - som en viktig del i samverkan.

I samarbete med utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen pågår ett projekt i Hässelby Gårdsskolan och Grimstaskolan när det gäller ungdomar med hög frånvaro och låg måluppfyllelse i skolan. Under året har 15 elever, varav 5 flickor och 10 pojkar, varit inskrivna i projektet. I arbetet används pedagogiska kartläggningsinstrument och neuropsykiatriska utredningar har initierats för flera barn. En föräldrarådgivare arbetar i projektet och erbjuder stöd till föräldrarna utifrån familjens behov. Det har visat sig att när föräldrarna får stöd i sin föräldraroll är förutsättningarna bättre att de kan hjälpa sina barn att nå målen i skolan. Resultatet av arbetet är positivt och samtliga ungdomar har uppnått en ökad närvaro och måluppfyllelse i skolan. Eleverna säger att de blivit bemötta på ett bättre sätt i skolan från lärare och andra vuxna på skolan och känner sig sedda och bekräftade. Eleverna har också fått ett ökat självförtroende. Föräldrarna säger att det har betytt mycket för hela familjen att deras ungdom har fått detta stöd.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Samtliga förskolor, skolor och socialtjänsten har gemensamma samverkans- och informationsmöten under året.	2016-01-01	2016-12-31	
! Samverkanmöten mellan förskola, skola och socialtjänst genomförs minst 4 gånger under året. En gång per år görs en uppföljning av hur samverkan fungerar.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Samverkansmöten har genomförts men inte 4 gånger under året.			
✓ Samverkansöverenskommelsen mellan socialtjänst, förskola och skola revideras.	2016-01-01	2016-10-31	
Analys Samverkansöverenskommelsen mellan socialtjänst, förskola och skola har reviderats och omfattar nu även fritiden.			
✓ Vårdnadshavare erbjuds möjlighet att delta i ABC-grupper.	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Vuxna i social utsatthet stärks i sin förmåga att leva ett självständigt liv

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Enskilda är delaktiga och har inflytande över hur insatser genomförs för att uppnå självständighet i vardagen. 35 % av insatser för vuxna missbrukare avslutas enligt plan.

Analys

Missbruk och beroende

Antalet personer som varit aktuella för utredning eller insatser har varit ungefär 300 personer varje månad. Som stöd i utredningsarbetet används ASI (Addiction Severity Index) som är en strukturerad metod för bedömning och uppföljning av missbruk och beroende. Resultatet av ASI visar att de som ansöker om hjälp för att komma ifrån sitt missbruk har oftast alkohol som främsta drog. Därutöver är det många som dessutom har narkotika- och läkemedelsmissbruk. Psykisk ohälsa är också vanligt förekommande hos personer med missbruksproblem. Flertalet av de personer som varit aktuella under året är i åldern 25-44 år och kvinnorna utgör cirka 35 procent.

Under året har 80 anmälningar om lagen om vård av missbrukare (LVM) inkommit vilket är en ökning med 10 jämfört med 2015. Kvinnorna utgör 27,5 procent av anmälningarna enligt LVM. Anmälningarna kommer i huvudsak från sjukvården och polis. När en anmälan om tvångsvård inkommer gör socialsekreterarna ett omfattande motivationsarbete för att erbjuda den enskilde behandling i öppenvård eller på behandlingshem. I vissa fall är vård enligt LVM nödvändig för kortare eller längre tid för att bryta ett allvarligt missbruk när det är fara för den enskildes liv och säkerhet. Under året har antalet vård dygn uppgått till totalt 368 dygn, vilket är en minskning jämfört med 2015 då antalet vård dygn var 577. Antalet personer som erhållit vård enligt LVM är totalt 7, varav 3 är kvinnor. Två av dessa placeringar har varit i ett akut skede under några dagar för att sedan övergå till vård utifrån frivillig grund.

41 personer har efter utredning remitterats till förvaltningens öppenvård i form av motivationsstödjande samtal (23 personer) och behandling enligt CRA (18 personer). CRA är en manualstyrd och evidensbaserad behandling som rekommenderas av Socialstyrelsen i de nationella riktlinjerna för missbruksarbete. CRA-behandlingen startade under 2015 då totalt 10 personer deltog i behandlingen. Antalet motivationsstödjande samtal är i samma omfattning som föregående år. Insatserna har delvis följts upp via en metod som heter U-båt som leds av Socialstyrelsen och Umeå universitet. Resultatet visar att deltagarna är nöjda med innehållet i behandlingen men resultaten ska hanteras med försiktighet då det finns ett visst bortfall i uppföljningen.

Förvaltningen har under hösten genomfört en förändring av arbetet med missbruk och beroende i syfte att tydliggöra och effektivisera arbetet i en utrednings- respektive behandlingsdel. Detta har resulterat i en utredningsgrupp som utreder och beslutar om insatser och en behandlingsgrupp som utför individuell- och gruppbehandling. Målsättningen är att utöka de öppenvårdsinsatser som erbjuds på hemmaplan utifrån evidensbaserade metoder. Detta innebär att medarbetarna inom vuxenheten har olika uppdrag i form av utredare

respektive behandlare. Målsättningen med förändringen är också att i större utsträckning tillgodose behovet av behandlingsinsatser på hemmaplan och därmed minska behovet av placering vid behandlingshem. Som en del i öppenvården kommer också arbetsträning och arbetsförmågebedömning vid Arbetsforum samt stöd från Jobbtorg att ingå för personer som har behov av detta.

Case management är en metod och arbetssätt för att nå personer med komplex problematik av både missbruk och psykisk funktionsnedsättning och som har behov av samordnat stöd från bland annat från socialtjänsten, beroendevården och psykiatri. Under året har 29 personer fått stöd i form av Case management. Arbetet visar på ett positivt resultat där personer med ett samlat stöd på hemmaplan kunnat bo kvar i sitt eget boende och behovet av institutionsvård har minskat.

Uppsökande arbete

Det uppsökande arbetet består av förhandsbedömningar vid inkomna anmälningar och motivation och förmedling av kontakter till landstingets beroendevård, sjukvård, hyresvärdar och verksamheter inom förvaltningen. Uppsökarna besöker träfflokaler Vistet och Café i Gemenskap regelbundet. Under året har det uppsökande arbetet i huvudsak utförts av två personer men under hösten har förvaltningen förändrat arbetet så att det uppsökande arbetet fördelats på fler socialsekreterare för att minska sårbarheten vid eventuell frånvaro. Ett särskilt fokus har varit på att uppmärksamma kvinnors situation och socialsekreterarna har kommit i kontakt med fler kvinnor under året, en ökning från 25 till 38 procent.

Uppsökarna arbetar också med kartläggning och uppsökande arbete av de bosättningar/sovplatser som rapporteras till förvaltningen. Under året har uppsökarna varit i kontakt med 16 bosättningar vilket är en minskning med ungefär hälften jämfört med 2015. Syftet är att skapa kontakt med de boende och förmedla information om vilken möjlighet till hjälp och stöd som finns inom staden samt bedöma om någon har akut behov av insats. Förvaltningen har en kontaktperson för EU-migranter som är en länk till stadens centrala team för uppsökande arbete av EU-migranter.

Social Insatsgrupp 18-29 år

Unga vuxna i åldern 18-29 år har fått stöd att lämna en kriminell livsstil genom insatsen social insatsgrupp (SIG). Arbetet sker i nära samverkan med polisen, jobbtorg, arbetsförmedlingen och kriminalvården/frivården. Under året har 22 personer, samtliga män, fått stöd i att förändra livsstil. 10 personer har avslutats under året och av dessa har 5 har lämnat en kriminell livsstil, två är avslutade på grund av att de inte följer handlingsplanen, en har valt att avsluta insatsen och två personer har ett uppehåll. För samtliga personer som deltagit i SIG under året har situationen förbättrats inom flera områden såsom boende, arbete, egen försörjning, fritidssysselsättning och minskad kriminalitet och missbruk.

Träfflokaler

Vistet

Träfflokalen Vistet som främst vänder sig till personer med missbruksproblematik och psykisk ohälsa har fortsatt att utvecklas under året. Samverkan sker med församlingar i Västerort och landstinget. Under förmiddagarna erbjuds en öppen verksamhet där bland annat uppsökare, diakon och beroendesjuksköterska deltar vid olika tider. Under några eftermiddagar i veckan har strukturerad gruppverksamhet erbjudits deltagarna utifrån deras

önskemål. Det har bland annat varit friskvård, kultur, matlagning, avslappning och hälsa. Under hösten har två aktiviteter startat som särskilt vänder sig till kvinnor, café för kvinnor och samtalsgrupp. Antalet gäster har i genomsnitt varit cirka 40 personer per dag varav andelen kvinnor utgör cirka 20 procent. Det är ungefär samma antal som under 2015.

Resultatet av den brukarenkät som genomfördes under november visar att 75 procent av besökarna bor i stadsdelsområdet, 61 procent besöker Vistet 3-5 dagar/vecka och cirka 60 procent av de som besöker verksamheten har kontakt med socialtjänsten. Flertalet är mycket nöjda med verksamheten och personalen. Besökarna önskar dock längre öppettider.

Socialpsykiatri

Inom socialpsykiatri finns boendestöd, sysselsättning och personliga ombud. Boendestödet har omkring 260 klienter där fördelningen mellan kvinnor och män är jämn. Enheten tävlade under året i stadens kvalitetsutmärkelse vilket var utvecklande och lärorikt för enheten.

Inom sysselsättning finns Arbetscentrum och den öppna mötesplatsen Kompassen, mer om Kompassen finns beskrivet under Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet, 1.3.

På Arbetscentrum, som är en biståndsbedömd sysselsättningsverksamhet för personer med neuropsykiatrisk diagnos, finns ett 80-tal klienter. Arbetscentrum har endast ökat med ett fåtal platser, men haft en genomströmning av klienter. Några avslutas och nya kommer in. Enheten har under året bland annat erbjudit friskvårdsgrupper, bakning och matlagning, textilarbete med mera.

Personliga ombud arbetar på uppdrag av klienten och det vanligaste är hjälp med ekonomi och stöd i kontakter med myndigheter och sjukvård. Då målgruppen ofta saknar kontakt med myndigheter och hälso- och sjukvård är personliga ombudets uppgift att hjälpa klienten med att ta del av samhällets utbud av vård, stöd, service, rehabilitering och sysselsättning på jämlika villkor. Fler personer som söker insatsen är yngre och under 30 år och gruppen inom neuropsykiatri fortsätter att öka. I stadsdelen är det fler kvinnor än män som söker hjälp via personligt ombud. När en kontakt har avslutats delas en enkät ut. Den visar att klienterna är mycket nöjda med personliga ombuden gällande bemötande, förtroende, kompetens, omfattning av stöd, rätt sorts hjälp och inflytande över planering av insatsen.

Tre verksamheter, Ekeby och Paradsängen gruppboende och Säteritakets stödboende, med sammanlagt 41 platser drivs på entreprenad. Avtalstiden går ut den 31 januari 2017 och kan inte förlängas. Stadsdelsnämnden har beslutat att verksamheterna återgår i kommunal regi 1 februari 2017. Det har hållits flera informationsmöten för medarbetare och för brukare och deras närstående utifrån den handlingsplan som förvaltningen arbetar efter för att verksamhetsövergången ska påverka brukarna så lite som möjligt.

Enligt den statistik som regelbundet tas fram inom socialpsykiatrins beställarenhet finns det inte någon större skillnad mellan kvinnor och män när det gäller antal pågående ärende. När det gäller insatser i form av placeringar på hem för vård eller boende (HVB) och placering på bostad med särskild service visar statistiken att insatsen beviljades i samma utsträckning för både män och kvinnor.

Förvaltningen har följt hur fördelningen av insatser skiljer sig mellan män och kvinnor och sett att det är vissa skillnader när det gäller insatserna boendestöd och sysselsättning. Dessa insatser har beviljats i högre utsträckning för kvinnor än män inom alla nivåer utom den högsta. Inom den högsta nivån både för boendestöd och sysselsättning har män fått flera antal

pass/timmar. Förvaltningen har granskat skillnaderna och kommit fram till att kvinnor och män har fått insatser utifrån individuella behov och att individernas kön inte har påverkat vilka insatser de har beviljats.

Brukarundersökningen för 2016 genomfördes under slutet av våren för boendestöd och under början av hösten för sysselsättning. Sammanställningen har kommit i slutet av året. Förvaltningen har tagit del av resultatet och det kommer att analyseras av socialpsykiatrins beställarenhet utifrån ett jämställdhetsperspektiv i början av 2017. Socialpsykiatrins beställarenhet har även genomfört en egen brukarenkät i slutet av året. Resultat visar att 96 procent uppger att de får ett bra bemötande av sin biståndshandläggare. Alla resultat ska analyseras i början av 2017.

PRIO-medel och samarbete med andra aktörer

PRIO är en plan för riktade insatser inom området psykisk ohälsa som pågått år 2012-2016. Klienter inom socialpsykiatrins beställarenhet som tillhör målgruppen unga vuxna, 20-29 år, som inte har någon form av aktivitet/sysselsättning informeras i möte med handläggare om insatser från förvaltningen. Socialpsykiatrins beställarenhet har i samarbetet med PRIO-projektet, försörjningsstödsenheten, Alfa, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen fokuserat på att motivera den enskilde till att ta emot stöd. Syftet är att stödja den enskilde i att ordna egen aktivitet i form av sysselsättning, utbildning, praktik eller arbete utifrån sina önskemål och förutsättningar. Det här arbetssättet med att unga vuxna har fått stöd i att samordna och följa upp planering rörande egna aktiviteter i förhållande till sysselsättning, hälsa, utbildning, praktik eller arbete har lett till att socialpsykiatrins beställarenhet har uppnått målet och att 62 procent av målgruppen har någon form av sysselsättning. Antal aktuella ärende i december, inom målgruppen är 42, varav 22 kvinnor (52 procent) och 20 män (48 procent). Socialpsykiatrins beställarenhet kommer från januari 2017 att implementera detta arbetssätt för att så många som möjligt inom målgruppen ska ha någon form av aktivitet/sysselsättning och även ordnad ekonomi, boendesituation och nätverk.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Samverkansformer utvecklas mellan vuxenenheten, försörjningsstödsenheten och utredningsenheten barn - och unga för att uppmärksamma och nå kvinnor med missbruksproblem.	2016-01-01	2016-06-30	
✓	Stödgrupper erbjuds till barn och unga som lever i familjer med missbruk.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Förvaltningen har inte haft egna stödgrupper då efterfrågan inte funnits. Däremot har stöd till barn kunnat erbjudas vid Familjestödsenheten utifrån specifikt behov hos enskilda barn.				

Nämndmål:

Vuxna med osäkra boendeförhållanden får stöd till ett varaktigt boende

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Andelen försökslägenheter som övergår till eget kontrakt uppgår till minst 25 %.

Analys

I syfte att förhindra vräkningar och minska hemlösheten bedrivs ett aktivt och nära samarbete med bostadsbolag, inkassoföretag och Kronofogdemyndigheten. Samarbetet med andra verksamhetsområden i förvaltningen såsom äldreomsorgen funktionshinder och socialpsykiatri har förbättrats under året och ett särskilt forum för boendefrågor har skapats där problem kring boendefrågor tas upp. Detta arbetssätt har resulterat i individuella lösningar som inneburit att flera avhysningar har förhindrats.

Under året har förvaltningen fått in 521 meddelande från hyresvärdar varav 471 avser uppsägningar, 35 beslut om avhysning från kronofogden och 15 avser störningar i boendet. Cirka 25 procent avser personer som redan var aktuella vid förvaltningen. Familjer med barn har prioriterats i arbetet med att förhindra vräkningar. Förvaltningen medverkar alltid vid avhysningar för att erbjuda stöd och insatser samt säkerställa att barnfamiljer inte ställs på gatan.

Förvaltningen har 192 försöks- och träningslägenheter varav 44 procent av hyresgästerna är kvinnor. Under året har 14 lägenheter övergått från försökslägenhet till eget kontrakt. Det motsvarar 16 procent av totala antalet försökslägenheter (88). Hyresskulder är ett återkommande problem och förvaltningen har under hösten förstärkt arbetet med en budget- och skuldrådgivare som arbetar med personer i försöks- och träningslägenheter och personer i hemlöshet. Målsättningen är att hyresskulderna ska minska och att den enskilde i större utsträckning ska kunna uppnå en stabil boendesituation och på sikt erhålla ett eget kontrakt.

Under har åtta personer haft bostad genom projektet "Bostad först". Två personer har övertagit hyreskontraktet och har fortsatt stöd i boendet. Två personer har tvingats flytta ut under året på grund av störningar och brand i lägenheten. Sedan juni 2016 är Bostad först en permanent verksamhet under socialförvaltningen.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Antalet familjer och enskilda med tillfälliga boenden följs upp varje månad.	2016-01-01	2016-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar

♦ Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås delvis. Bedömningen grundar sig på det som arbete som utförts och på resultatet av arbetet.

Bedömningen baseras på att förvaltningen följt verksamhetsplanen, att kommunfullmäktiges aktiviteter genomförts enligt plan, att alla mål för kommunfullmäktiges indikatorer, förutom en, uppnås och en sammanvägning av nämndmålen uppfyllelse.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel genomförda åtgärder inom ramen för risk och sårbarhetsanalys (RSA)	100 %			100 %	100 %	100 %	2016
Analys Resultatet kan inte delas upp på kön.							
  Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor 	50 %	52 %	49 %	55 %	75 %	75 %	2016
Analys Indikatorn bygger på resultat från stadens årliga medborgarundersökning. Underlaget är inte statistiskt hållbart. På enkäten svarade 45 % av de tillfrågade, vilket innebär 135 personer. Förvaltningen genomför ett antal aktiviteter för att öka den upplevda tryggheten.							
  Stockholmarens nöjdhet med skötsel av park och grönområden 	68 %	71 %	64 %	62 %	65 %	64 %	2016
Analys Indikatorn bygger på resultat från stadens årliga medborgarundersökning. Underlaget är inte statistiskt hållbart. På enkäten svarade 45 % av de tillfrågade, vilket innebär 135 personer.							

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden och stadsdelsnämnderna ta fram en analys av gängkriminaliteten i Stockholm och utforma förslag på förebyggande och motverkande insatser som bidrar till en socialt hållbar utveckling	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Kommunstyrelsen ansvarig för aktiviteten.			
  Stadsdelsnämnderna kan bidra i trafiknämndens arbete med konceptet Levande Stockholm	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Annan ansvarig nämnd. Förvaltningen har deltagit i diskussioner om möjliga platser för konceptet Levande Stockholm.			
  Stadsdelsnämnderna ska utveckla de sociala mötesplatserna för äldre	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Det är tryggt att bo och vistas i stadsdelsområdet

◆ Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Andelen som upplever trygghet i stadsdelsområdet ökar.

Analys

Förvaltningen bedömer att målet nås delvis på grund av att det förväntade resultatet inte uppnåtts. Resultatet är hämtat från stadens årliga medborgarundersökning och är inte statistiskt hållbart men ger en indikation på att tryggheten behöver förbättras. Bedömningen av måluppfyllelse baseras på resultatet av det arbete som utförts, förväntat resultat och att aktiviteterna i allt väsentligt genomförts enligt plan. Aktiviteten *Ett samverkansavtal tas fram tillsammans med polisen är försenad*. Avvikelsen beskrivs ytterligare under aktiviteten.

Förvaltningen har under året genomfört flera aktiviteter för att öka den upplevda tryggheten i området.

I Stockholms stads trygghetsmätningar framkommer det att invånare upplever Hässelby gård som en otrygg stadsdel, särskilt området runt Hässelby torg. Förvaltningen tog därför initiativ till att skapa ett levande torg under sommaren och lanserade *"Sommar på torget"*. Under nio veckor ansvarade 18 ferieungdomar, varav 10 flickor, för att planera och genomföra aktiviteter på torget. Totalt antal organiserade aktiviteter uppgick till 182 och därtill förekom även spontana aktiviteter i dialog med besökare. Besökarantalet varierade beroende på väder, men i snitt hade "Sommar på torget" 41 besökare per dag, varav 24 procent flickor i åldrarna 6-16 år. I samband med torgverksamheten genomfördes medborgardialoger i syfte att få in synpunkter om tryggheten på torget. Totalt deltog 95 personer varav 55 var flickor och kvinnor. Av genomförda dialoger framkom det att 77 av 95 personer upplevde att torgverksamheten bidrog till en tryggare Hässelby gård.

Ungdomskommissionen, som bestod av 14 sommarjobbande ungdomar, med uppdrag inom ramen för den sociala hållbarhetskommisionens arbete, intervjuade 200 förbipasserande på Vällingby torg och genomförde en onlineenkät på Facebook där 269 svar inkom. I Ungdomskommissionens undersökning framkommer det att otrygghet kopplas oftast till oro för ungdomsgång och droghandel. Invånare uttryckte att de känner sig relativt trygga på dagen men otrygga under kvälls- och nattid.

För att skapa trygghet behövs tillit mellan invånare och tilliten främjas genom bland annat möten mellan invånare. Medborgarvärdarna bidrar till att öka tilliten mellan invånare och till förvaltningen. Under året har medborgarvärdarna arbetat dag- och kvällstid.

Medborgarkontakterna har till största del handlat om synpunkter på stadsdelen och information om staden. Under perioden har medborgarvärdarna även medverkat i trygghetsinsatser i samband med branden i Grimsta och oroligheter i Smedshagen/Åkermynatan samt fungerat som en länk mellan fritidsgårdar, anläggningsboenden och invånare i samband med att antalet ensamkommande flyktingungdomar ökade. Möten har även skapats genom att förvaltningen har erbjudit aktiviteter för olika målgrupper på förvaltningens tre medborgarkontor/mötesplatser.

Exempelvis har under sommaren särskilda aktiviteter genomförts i syfte att nå unga och familjer. Även nattvandring som drivits av föreningar har påbörjats.

Utifrån det lokala utvecklingsprogrammet påbörjades i november ett samverkansprojekt mellan förvaltningen, trafikkontoret, Stockholmshem och Hässelby gårdsskolan i syfte att göra Hässelby torg till en attraktiv och trygg plats. I arbetet bjöds också centrumägaren Fast Partner in. Beslut togs om att göra ett program för utveckling av Hässelby torg där också Ormängstorget och parkstråket däremellan kan ingå. En arbetsgrupp bildades för att driva arbetet vidare under 2017.

Under hösten arrangerade förvaltningen trygghetsvandringar med representanter från förvaltningen, trafikkontoret, polisen, bostadsbolag och invånare för att i ett första skede identifiera upplevda otrygga platser. En vandring genomfördes i Hässelby gård och en i Vällingby, båda med jämställdhetsperspektiv och äldreperspektiv. En vandring genomfördes i Hässelby gård med barn från fritidsklubben på Hässelbygårdsskolan i årskurs 4-5, för att säkerställa barnperspektivet. En åtgärdslista med ansvarsområden upprättades. Generellt tyckte alla grupper att en del platser var mörka och att belysning och vegetation behövde förbättras. Barnen upplevde området kring och på Hässelby torg som mycket otryggt och undvek att gå där. Förvaltningen tyckte det var värdefullt att göra vandringarna med olika åldersgrupper eftersom de kom med olika synpunkter som ger en bättre helhetsbild. Vandringarna kommer följas upp vid samma tidpunkt nästa år. Förvaltningen har efter trygghetsvandringarna men också efter synpunkter från invånare och verksamhet under året grävt bort eller röjt buskage till exempel vid Mirabellbacken, kring parkleken Starbo, kring lekplatsen Björnidet, vid "Kotunneln" vid Friherregatan och vid Blomsterhuset samt längs Lyckselevägen.

En lokal fastighetsägarförening är under bildande och ett konstituerande möte beräknas hållas i februari 2017.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Ett samverkansavtal tas fram tillsammans med polisen.	2016-01-01	2016-10-31	Avvikelse
Analys Förvaltningen inväntar kompletteringar från polisen innan avtalet kan tecknas.			
 Former för det lokala brottsförebyggande rådets arbete tas fram.	2016-01-01	2016-09-30	Avvikelse
Analys Formerna för det lokala brottsförebyggande rådet tas fram i samband med samverkansavtalet med polisen. Se avvikelse ovan.			
 Samverkan med föreningar för att uppmuntra ungdomar att delta i olika aktiviteter.	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Parker och grönområden är välskötta och välkomnande för alla

Uppfylls helt

Förväntat resultat

Andelen invånare som är nöjda med skötsel av parker- och grönområden ska vara minst 65 % (62 %).

Analys

Förvaltningen bedömer att målet nås. Bedömningen baseras på resultatet av det arbete som utförts, på att förväntat resultat uppnåtts och att aktiviteterna genomförts enligt plan.

Under året har flera lekplatser i stadsdelsområdet upprustats med ny lekutrustning. Lekplatser som upprustats är bland andra Måbärsstigen, Aftonsuset, Skogstemplett, Gästvåningen samt Oxtungan. Förvaltningen har inför vintern utrustat pulkabackar som används mycket av invånarna med nya skyddsmadrasser runt till exempel stolpar.

Upprustning av parklekarna Gulsippan och Guldett påbörjades i slutet av året. Parklekarna förnyas och förbättras vad gäller såväl lekmiljö och lekutrustning som planteringar och träd. Ombyggnationen av plaskdammen Ådalen är färdigställd och kommer att tas i drift till sommarsäsongen 2017.

Många hundägare har efterfrågat en hundrastgård i stadsdelsområdet. Under hösten anlade förvaltningen en hundrastgård i Grimsta väster om Grimstagatan och från november är den i bruk. Förvaltningen har fått flera positiva reaktioner från invånare.

Elljusspåret i Grimsta har under lång tid haft driftproblem med belysningen vilket många invånare lämnat synpunkter på. Efter fler reparationer och felsökningar har nu det grundläggande felet hittats och belysningen kommer lagas i början av 2017.

Stadsdelsområdets fyra strandbad är populära utflyktsmål. Inför säsongstart fylldes stranden vid strandbadet Kanaan på med sand.

Ett program har tagits fram för strandbaden. I programmet har baden inventerats och förslag på förbättringsåtgärder har tagits fram när det gäller skyltning, renhållning i form av nya modeller av skräpkorgar, möblering samt utseende och funktion för grillplatser. Tillgängligheten har varit i fokus i programmet. Även ett program för utvecklingen av strandpromenaden längs med Strandliden har tagits fram.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ En hundrastgård anläggs inom Grimsta naturreservat.	2016-01-01	2016-10-31	
✓ Plaskdammen Ådalen renoveras.	2016-02-01	2016-11-30	

Nämndmål:

Träfflokaler och mötesplatser är utformade utifrån lokala behov

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Besökare till träfflokaler och mötesplatser är nöjda med verksamheten och har inflytande över verksamhetens innehåll. Träfflokaler och mötesplatser upplevs tillgängliga av besökare.

Analys

Förvaltningen bedömer att målet är helt uppfyllt baserat på uppfyllelsen av aktiviteter och förväntat resultat. Besökare till träfflokaler och mötesplatser uppger sig vara nöjda med verksamheten och anser ha inflytande över verksamhetens innehåll. Träfflokalerna och

mötesplatser upplevs tillgängliga.

Mötesplatser och samverkan med civilsamhället

För att mötesplatser ska vara levande är samverkan med civilsamhället av vikt. Totalt har 15 föreningar utnyttjat fritidsgårdarnas lokaler, mötesplatsen Bibblerian och Vita Villan för att bedriva både egen verksamhet öppna verksamheter som sykurer, språkkafé och samtalsgrupper för föräldrar och unga vuxna. Föreningen Vi unga i Västerort har fått stöd i form av tillgång till lokaler för att arrangera aktiviteter för barn och unga samt att ansöka om bidrag för sina aktiviteter. Föreningen Systrar runt hörnet som består av flickor i åldrarna 16-19, har bildats under året med stöd från förvaltningen.

Genom ett samarbete med Fryshuset har det skapats samtalsgrupper för flickor. United Sisters har drivit tjejgrupp på Vita Villan och Elektra har arrangerat samtalsgrupper på Grimstahörnan, med totalt fyra tillfällen där det diskuterades vardagsheder, drömmar och framtid. Tjej- och killforum har bedrivits och behandlat frågor om normkritik, antirasism, och ungas egenmakt på två fritidsgårdar. Under hösten har Rädda barnen erbjudit ungdomar i närområdet kurser om normkritik och maskulina normer i vårt samhälle.

Vidare ser förvaltningen en ökning av aktörer och privatpersoner som tar initiativ till uppstart av nya aktiviteter. 16 lokala aktörer har planerat och genomfört olika aktiviteter såsom akvarellmålning, aktiviteter för yngre målgrupper och HBTQ-workshops. Vita Villan har även i större utstäckning än tidigare år använts av lokala föreningar i Smedshagen. Totalt har sju föreningar utnyttjat lokalen, bland annat Internationella bekantskaper och Vi unga i västerort.

Huvudmålgruppen på mötesplatsen Bibblerian är kvinnor och män i åldrar 20-65 år, Grimstahörnans huvudmålgrupp är elever från Grimstaskolan och en växande målgrupp för Vita Villan är unga vuxna i åldern 18-25 år.

I maj startades en träfflokal i Vällingby "Café i gemenskap" i samarbete med Västerortskyrkan och föreningen Ny Gemenskap. Västerortskyrkan bidrar med att upplåta sina lokaler och personal. Ny gemenskap ansvarar för personal och volontärer. Cafè i gemenskap vänder sig till personer som är socialt utsatta och som har behov av stöd och kontakt. Verksamheten är öppen måndag-fredag kl 9-12 och erbjuder frukost, gemenskap, kultur och samtal. Antalet gäster har varit i genomsnitt 26 personer per dag varav 26 procent kvinnor. Cirka 85 procent av besökarna har missbruksproblem. Drygt 70 procent av gästerna är över 50 år. Förvaltningen bedömer att det varit av stor betydelse att starta denna träfflokal i Vällingby och deltagarna är mycket nöjda med innehållet.

Medborgarkontor

Medborgarkontor erbjuder samhällsservice och har bedrivits på Vita Villan och Bibblerian. Medborgarkontoret Vita Villan, har under perioden varit öppet tre dagar per vecka om totalt 24 timmar med genomsnitt 10 besökare, 4 kvinnor och 6 män, per vecka. Under sommarperioden har antal besök minskat och som ett resultat av detta har medborgarkontoret under sommaren haft öppet två dagar i veckan.

Medborgarkontoret på Bibblerian har i genomsnitt 50 besökare per vecka. Under perioden har förvaltningen påbörjat analysera inkomna ärenden och besök och det framkommer att majoriten av ärendena handlar om tydliggörande av myndighetsbeslut, ansökan till förskolan, bostadssökande och information om stadsdelsområdet. Ett behov som har ökat under perioden

är att fler besökare önskar stöd med digitala tjänster. För att stärka servicen till alla invånare har förvaltningen utrustat medborgarkontoren med gästdatorer och erbjudit handledning i e-tjänster.

Under hösten hade Bibblerian en dialog där invånare hade möjlighet att uttrycka sin åsikt kring aktiviteter, lokalen och öppettider. De inkomna förslagen berörde exempelvis öppen fritidsverksamhet för HBTQ-ungdomar.

Mötesplatser för äldre

Mötesplatsen Växthuset i Vällingby centrum riktar sig till stadsdelens seniorer och har öppet varje vardag. Under året har besökarna kunnat ta del av ett innehållsrikt program med exempelvis regelbundna föreläsningar, I-pad-café, filmvisning, gympapass, fika och social samvaro. På Växthuset har besökarna också chans att träffa syn- och hörselinstruktör och biståndshandläggare. Växthuset besöks dagligen av 120-150 personer beroende på dag och aktiviteter. Under sommaren hade Växthuset ökade öppettider, vilket resulterade i ett ökat besöksantal.

I Växthuset finns en träningsverksamhet som har omkring 70 besökare per dag, ungefär 40 procent av besökarna är män. För att få träna på Växthuset måste man få en introduktion av sjukgymnast, aktiviteten är ett led i att förebygga fall. Varje tisdag öppnar träningslokalen i förvaltningshuset i Hässelby gård för seniorer som vill komma och träna.

Enheten har utvecklat samarbetet med andra organisationer och enheter. Exempelvis har den ideella verksamheten Nya bekanta funnits på Växthuset en söndag i månaden under hösten. Syftet har varit att ge ensamma äldre möjligheten att träffa nya bekantskaper för att hitta gemensamma intressen och utöka bekantskapskretsen.

Växthuset har inlett ett samarbete med Hässelby strandskyrkan som kommer att erbjuda föreläsningar/information och lunch till anhängigvårdare. Fler föreläsningar kommer att förläggas till Bibblerian i Hässelby gård.

För att skapa delaktighet och dialog till hur verksamheten ska utvecklas finns ett Växthusråd som träffas regelbundet. Där deltar avdelningschef, enhetschef, anhängigkonsulent och representanter från Växthusets besökare.

Mötesplats för personer med psykiatrisk funktionsnedsättning

Kompassen är en mötesplats för personer med psykisk funktionsnedsättning i alla åldrar. Verksamheten erbjuder lagad lunch till självkostnadspris och aktiviteter utifrån besökarnas önskemål. Kompassen är öppen varje vardag och har omkring 50 besökare per dag. Under året anordnades olika aktiviteter, bland annat en uppskattad loppis i somras. Vid midsommar bjöds besökare på mat vid ett gemensamt midsommarfirande med Arbetscentrum som stod för musikunderhållningen.

Förvaltningen ser vissa svårigheter att locka målgruppen neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Kontakt har tagits med boendestöd som arbetar med målgruppen för att tillsammans ledsaga personerna till Kompassen. Kompassens personal har gjort ett försök att introducera ett forum för neuropsykiatrigruppen att mötas under sommaren bland annat genom att introducera tv-spel.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Aktiviteter som är inkluderande för tjejer, kvinnor och hbtq-personer utvecklas.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Befintliga mötesplatser utvecklas för att nå unga som inte fångas upp inom befintlig verksamhet.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	De öppna mötesplatserna samordnar aktiviteter och arrangemang i samverkan med lokala föreningar och boende.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Fler mötesplatser för äldre skapas och utvecklas.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Förvaltningen undersöker möjligheterna att skapa en träfflokal för personer med missbruksproblematik i Vällingby.	2016-01-01	2016-09-30	
✓	Förvaltningens mötesplatser erbjuder ett varierat utbud av aktiviteter.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Mötesplatser ändrar sina ordningsregler så att ledarhundar, service- och signalhundar får dispens och kan medföras (Program för delaktighet).	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Närboende och besökare engageras i dialog kring vilken typ av verksamheter som kan finnas på stadsdelens mötesplatser.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Stadsdelens mötesplatser arbetar för att utveckla möten där unga och gamla möts.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Öppettiderna på mötesplatsen Växthuset utökas i samverkan med föreningslivet.	2016-01-01	2016-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

◆ Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås delvis. Bedömningen grundar sig på det som arbete som utförts och på resultatet av arbetet. Mål för kommunfullmäktiges indikatorer uppnås helt och tillhörande nämndmål uppnåts delvis.

	Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
●	Antal färdigställda bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	0			0	0	tas fram av nämnden	2016
●	Antal påbörjade bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	6			6	6	tas fram av nämnden	2016

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnen och stadsdelsnämnderna utreda hur tillgången till bostäder med särskild service LSS och SoL kan säkerställas.	2016-01-01	2016-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Analys Annan ansvarig nämnd			
✓ Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med äldrenämnden göra en översyn av behovet och finansieringen samt placeringen av korttidsboende	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Annan ansvarig nämnd			
✓ Stadsdelsnämnderna, stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden samt fastighetsnämnden ska i samråd med varandra säkerställa att prövning sker om att bostadsexploateringsprojekt kan innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende med prioriterad inriktning på boenden för personer med psykisk och fysisk funktionsnedsättning	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Annan ansvarig nämnd			
✓ Äldrenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och Micasa ta fram en åtgärdsplan för att säkerställa behovet av äldreboendeplatser under perioden 2020-2040	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Annan ansvarig nämnd			
✓ Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna och Micasa göra en översyn av behovet och finansieringen av profilboende samt intressentboenden, med inriktning att öka antalet boenden i staden	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Annan ansvarig nämnd			

Nämndmål:

Enskilda med beslut om bostad med särskilt stöd har en bostad med särskilt stöd

◆ Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Enskilda med beslut om bostad med särskilt stöd har en bostad med särskilt stöd.

Analys

Under 2016 har beställarenheten funktionsnedsättning fattat 4 beslut om bostad med särskild service för barn och ungdom enligt 9§8 LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade). Alla 4 besluten är verkställda. Under samma period har 16 beslut fattats om bostad med särskild service för vuxna enligt 9§9 LSS. Av de 16 besluten är det 5 som inte är verkställda. Ett beslut har varit verkställt men sedan valde personen att flytta från gruppboenden. Personen har nu erbjudits ett nytt boende med möjlighet att flytta in omgående. 1 beslut är inte verkställt på grund av att det varit svårt att hitta ett lämpligt boende.

Micasa handlägger uppförandet av gruppboendet i kvarteret Strandviolen. Micasa har genomfört en upphandling av uppförandet av gruppboenden. Förvaltningen har tagit del av Micassas ritningar. Förvaltningen har lämnat synpunkter till Micasa. Förvaltningens synpunkter är att kostnaderna för att driva verksamheten blir höga med de ytor som planerats. Förvaltningen har föreslagit en minskning av ytorna i gruppboenden. Micasa har tagit del av synpunkterna.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

● Uppfylls helt

Analys

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås helt. Bedömningen grundar sig på att förvaltningen följt verksamhetsplan, genomfört kommunfullmäktiges aktivitet, målet för kommunfullmäktiges indikator är uppnått samt att tillhörande nämndmål är uppnått.

Goda exempel

Mitt Hässelby-Vällingby; ett fotokollo för tjejer

I syfte att öka andel tjejer i fritidsverksamheten har förvaltningen samverkat med Fritid Stockholm AB och Oh Snap Sweden för att erbjuda ett dagkollo för flickor. Under två veckor fick 12 tjejer i åldrarna 12-16 år lära sig grunderna i fotografi och diskutera genus, normer och mediabilden av förorter. Tjejerna har sedan fotograferat stadsdelen utifrån ett genusperspektiv i syfte att bemöta den negativa mediabilden. Fotokollet avslutades med ett vernissage under

föreningsmässan.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andelen ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla idrotts- och fritidsaktiviteter 	73,07 %			79,11 %	77 %	77 %	2016

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska inventera och följa upp verksamheter inom ramen för uppdraget "fritid för alla"	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Barn och unga erbjuds meningsfulla fritidsaktiviteter

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Det finns fritidsaktiviteter för barn och unga med funktionsnedsättning. Antal barn och unga som deltar i kollektivverksamhet ökar i jämförelse med föregående år (400 barn).

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås helt. Bedömningen grundar sig på att förvaltningen följt verksamhetsplan och genomfört tillhörande aktiviteter.

Aktiviteter för yngre barn och familjer

Parklekarna har bland annat erbjudit lekar, bollspel, turneringar, tjej- och killecirklar, snickeri, keramikstudio samt halloween-, valborgs- och midsommarfirande. Parklekarna har under året arrangerat temadagar, såsom parkernas dag i Ådalen med 365 besök, valborgsfirandet med 3 200 besök samt halloween i Starbo med 100 deltagande ungdomar. Parklekarna har också haft tjej- och killgrupper under våren för barn i åldrar 10-12 år, samt dagkollektivverksamhet under två veckor på lekplatsen Grötfatet i Vällingby. Parklekarna besöks mest av barn mellan 10-12 år samt vårdnadshavare med barn. Parklekarna har vanligtvis flest besökare under eftermiddagarna.

Öppna förskolan/familjecenter är en öppen verksamhet för barn från 0-5 år i sällskap med vårdnadshavare. Det finns två öppna förskolor/familjecenter i stadsdelsområdet, i Hässelby gård och Grimsta. Öppna förskolan/familjecenter i Hässelby gård har haft i genomsnitt ca 10 vuxna besökare per dag och i Grimsta ca 9 vuxna per dag. Utöver den öppna verksamheten med bland annat babymassage och sångstund har det genomförts tematräffar i bland annat fysisk/psykisk hälsa, tandhälsa och språkkafé. Tematräffarna har genomförts i samverkan med familjestödsenheten och Landstinget.

Fritidsgårdsverksamhet

Förvaltningens fritidsgårdar drivs av fritidsentreprenören Fritid Stockholm AB. Under perioden har dialog förts kopplat till organiserad fritidsverksamhet anpassad för olika

åldersgrupper. Under ledning av Fritid Stockholm AB har Grimstahörnan bedrivit fritidsverksamhet för barn och ungdomar i årskurs 5-9 tre kvällar i veckan. Förvaltningen genomförde en utvärdering i december som visade att verksamheten har fungerat bra och nått 20-30 ungdomar per kväll. Förvaltningen har beslutat att fritidsverksamheten på Grimstahörnan ska fortgå under våren 2017. Fritidsgårdarna har i genomsnitt ca 40 besökare per kväll varav 25 procent är flickor.

Fritidsgårdarna anordnar olika typer av aktiviteter. Under året har nya aktiviteter startats:

- Lyktan och Tegelhögen har skapat tjejrum.
- Tegelhögen har renoverat ett rum till ett gym.
- Tegelhögen har varje vecka erbjudit självförsvar för tjejer tillsammans med Självförsvarsakademien
- På Backstage har unga uttryckt att man vill veta mer om vegetarisk mat. Man har därför anordnat prova-på -kvällar med vegetarisk matlagning.
- Lyktan, Åkermynatan och Tegelhögen har genomfört minst en tjejkväll per månad.
- Åkermynatan har startat musik/studiokurs för tjejer.

I syfte att anpassa fritidsverksamhet för olika åldrar har förvaltningen tillsammans med Fritid Stockholm fört dialog med ungdomar i gymnasieålder. Utifrån resultatet från dialogerna kommer fritidsgården i Hässelby gård under 2017 att anpassa sin verksamhet till två åldersgrupper, nedre plan för ungdomar i gymnasieåldern och övre plan för ungdomar i årskurs 5-9.

Fritidsgården i Vällingby kommer att fortsätta bedriva aktiviteter för att integrera ensamkommande ungdomar i fritidsverksamheten. Under perioden har i genomsnitt ca 20-50 ensamkommande ungdomar besökt fritidsgården varje kväll. Förvaltningen har därför gett i uppdrag åt Fritid Stockholm AB att förstärka bemanningen på fritidsgården. Under perioden har tre fritidsledare rekryterats till verksamheten varav två fritidsledare har språkkunskaper i dari och farsi.

Resultatet av skolenkäten 2016 visar att andelen som upplever att de har tillgång till meningsfulla idrotts- och fritidsaktiviteter är 73 procent i Hässelby-Vällingby jämfört med 78 procent i staden. Därav har förvaltningen initierat samverkan med Brommapojkarna i syfte att starta en ny mötesplats, Mötesplats Västerort.

Fritidsaktiviteter för unga med funktionsnedsättning

Ungdomar med funktionsnedsättning som bor på förvaltningens olika gruppboenden har varje lördag erbjudits fritidsaktiviteter. Korttidstillsyn enligt LSS för barn med funktionsnedsättning i åldern 12-21 år har genomförts på parklekar. Under året har i snitt 4 barn varit inskrivna på 2 parklekar.

Fritid Stockholm ingår i det stadsdelsövergripande nätverket Fritid för alla och har arbetat för att unga med funktionsnedsättning ska kunna delta på samma villkor som andra ungdomar på fritidsgårdarnas aktiviteter. Fritidsgården Backstage som riktar sig till unga med funktionsnedsättning, har utvecklat aktiviteter som svarar mot de särskilda behov som finns och uttrycks av denna grupp t ex festkvällar med disco. Ungdomarna som besöker Backstage har tillsammans och i dialog med fritidsledarna planerat och genomfört aktiviteter.

Aktiviteter under sommar-, höst- och jullov.

Förvaltningen har samverkat med fritidsgårdar, bibliotek, Kulturskolan och föreningar för att erbjuda ett rikt sommarlovsprogram. Sex dagkollon på 14 dagkolloveckor med totalt 313 barn och ungdomar, varav 150 flickor och 163 pojkar har genomförts. En ökning med två dagkollon mot föregående år.

- Äventyrskollo i Lövsta-Kyrkhamn, arrangör Kyrkhamnsföreningen. Nådde 50 barn, 27 flickor och 23 pojkar.
- Sommarkul i Vinsta, arrangör Syriska föreningen. Nådde totalt 48 barn och unga, 21 tjejer och 27 pojkar.
- Sambafotboll, arrangör Sambafotboll. Nådde totalt 181 barn, 84 flickor och 97 pojkar. 6 perioder under totalt tre veckor.
- Streetcamp-danskollo, arrangör Kulturskolan.
- Mitt hässelby-Vällingby-fotokollo för tjejer, arrangör Fritid Stockholm AB i samverkan med Oh snap Sweden . Nådde totalt 12 tjejer.
- Spel och lek på Grötfatet, arrangör förvaltningen. Nådde totalt 20 barn varav 5 flickor och 15 pojkar.

Förvaltningen har även erbjudit andra verksamheter för barn och unga:

- Sommar på Hässelbytorget. Öppet vardagar kl. 09-19 i 9 veckor.
- Grimstahörnan organiserade kulturfest som nådde 53 flickor och 50 pojkar i åldrarna 10-15 år.
- Sommarmobilen, en ambulerande fritidsgård. Öppet vardagar kl. 14-19 under 13 juni–9 augusti. Under perioden hade sommarmobilen i snitt 27 besökare per dag, 18 killar och 9 tjejer.
- "Vän med vatten" genomfördes av idrottsförvaltningen. Verksamheten bestod av simskola och livräddningsaktiviteter, samt simskola för ensamkommande. Simundervisningen för ensamkommande var snabbt fullbokad och nådde 20 pojkar. Simskolan för yngre barn nådde 25 elever.
- 5 av 7 parklekar hade sommaröppet, öppet vardagar under sommaren. Nådde i snitt 50 barn per parklek och dag. Soliga dagar nådde man över 100 barn.
- Grillning och sportaktiviteter två dagar i veckan för barn och vårdnadshavare. En dag i veckan i Smedshagen och en dag i veckan runt om i stadsområdet. I Smedshagen nåddes totalt 85 barn och på övriga platser nåddes 69 barn.

Vidare har förvaltningen i samverkan med civilsamhället erbjudit gratisaktiviteter under höst- och jullovsveckor, såsom "prova på-idrott" med föreningen Spånga handboll och julbakning på fritidsgårdarna.

Förvaltningen har fått god respons av barn och föräldrar kopplat till lovaktiviteterna. Det ökade utbudet av sommarlovsaktiviteter kunde genomföras tack vare ett ökat statligt bidrag om 1,2 miljoner. Den andra faktorn som bidrog till ett stort verksamhetsutbud var möjligheter till att ta emot ett ökat antal ferieungdomar.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Genomföra informationssatsning till alla föräldrar gällande sommarkollo.	2016-01-01	2016-12-31	

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Skapa variation av utbud som vänder sig till unga med funktionsnedsättning (Program för delaktighet).	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Vid tilldelning av kultur och föreningsbidrag ställs krav på tillgänglighet (Program för delaktighet).	2016-01-01	2016-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås helt alls. Bedömningen grundar sig på det som arbete som utförts och på resultatet av arbetet.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla kulturaktiviteter				75,89 %	72 %	72 %	2016
Analys Finns inget utfall för indikatorn i skolenkäten för 2016. Nämnderna får därför lämna indikator utan redovisning i verksamhetsberättelsen.							

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Kulturnämnden, Stockholms Stadsteater AB, utbildningsnämnden samt stadsdelsnämnderna har ett gemensamt ansvar för att alla barn i stadens förskolor och skolor ska komma i kontakt med minst en professionell kulturupplevelse per termin.	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Barnen upplever och utövar kultur i förskola

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Andel nöjda föräldrar avseende barns kulturupplevelser ökar i jämförelse med föregående år (58 %).

Analys

Förvaltningen bedömer att målet nås. Bedömningen baseras på resultatet av det arbete som utförts, på att förväntat resultat uppnåtts och att aktiviteterna genomförts enligt plan.

Enheteras kulturombud har i samverkan med chefer och övriga medarbetare, ansvar för kulturarbetet på förskolorna. Förskolorna har arbetat enligt sina lokala handlingsplaner, som i sin tur baseras på "Kultur i ögonhöjd", stadens strategiska kulturplan. Den lokala

handlingsplanen beskriver kulturombudens ansvar att sprida innehållet i stadens program och säkerställa att barnen ges möjlighet att uppleva och själva utöva kultur. Arbetet med kultur för, med och av unga har fortgått genom exempelvis lässatsningen, teater- dans- och musikföreställningar och andra kulturupplevelser, samt barnens eget skapande på förskolorna. Upplevelserna knyts ofta samman med pågående arbeten och teman, och tillsammans med pedagogerna reflekterar barnen över kulturupplevelsen.

"Pojken och Solen" - normkritisk musikteater för alla förskolor

Under hösten såg mer än 1300 förskolebarn i åldern 3-5 år musikteaterföreställningen *"Pojken och Solen"*. Text och musik var nyskriven och togs fram i dialog mellan enheternas kulturombud och teaterensemblen. Föreställningen tog upp aktuella frågor kring könsnormer, allas lika värde och barns behov av tillhörighet. Direkt efter föreställningen kunde barnen reflektera över upplevelsen och de tankar den väckte, tillsammans med skådespelarna och pedagoger. Föreställningen blev en bra introduktion till diskussioner kring pojkar och flickor, hur man "får" eller "inte får" vara eller göra.

Flera enheter har tillgång till utbildade ateljéristor (bildlärarutbildning) som utifrån sin yrkesroll arbetar tillsammans med barnen och pedagoger i projekt och erbjuder barnen olika estetiska uttryckssätt. Pedagogerna har här fått en intern kompetensutveckling genom ett kreativt nätverk "Synvilja" ledd av ateljéristor där de lär sig hur man arbetar med de material och tekniker som erbjuds i förskolornas ateljéer.

Gemensamma aktiviteter planeras vid regelbundna möten mellan enhetskulturombuden och kultursekreteraren, t ex "Förskolans dag" i maj, samt "FN-veckan" i oktober. Till "Förskolans dag" skrev några pedagoger en sång som alla barn lärde sig och som sjöngs under dagen. I parklekar hade förskolorna utställningar och gemensamma aktiviteter där anhöriga och allmänhet kunde delta. Under FN-veckan togs ett gemensamt material fram för att lyfta olika artiklar i barnkonventionen genom skapande aktiviteter på alla förskolor och parklekar.

Möte mellan gammal och ung genom kultur

Många barn träffar inte äldre personer så ofta, och för många barn finns inte ens den äldre generationen närvarande. För många äldre är ensamhet ett stort problem, och klyftor mellan generationerna kan leda till misstänksamhet och otrygghet. Att få barn att möta äldre var målet då pensionärer från Växthuset, en träffpunkt för seniorer i Vällingby Centrum, och förskolebarn i Vällingby började träffas. Samarbetet tog sin utgångspunkt kring en teaterföreställning på Stadsteaterns Unga Klara som barnen och pensionärerna såg tillsammans. Därefter fortsatte pensionärerna besöka förskolan och barnen Växthuset. Vid Lucia hade barnen luciatåg på Växthuset. Samarbetet uppmärksammades på många olika sätt och Grimsta förskolor tilldelades Pelle Svanslösstipendiet "Våga vara snäll" för initiativet och arbetet med "barns förståelse för alla människors lika värde", som motiveringen lød.

Läsning och språkutveckling

Att läsa böcker och få barn och vårdnadshavare att använda litteratur för barnens språkutveckling är ett viktigt uppdrag. Alla förskolor har ett eller flera läsombud, som har erbjudits bokträffar och fortbildning. Många enheter har fortsatt att skapa och utveckla läsmiljöerna på förskolorna. I läsmiljöerna erbjuds barnen böcker, bilder, högläsning med boksamtal, berättande, samtal kring bilder, flanomaterial, sagoläsning med hjälp av overhead, rekvisita och projektor. Barnen har själva fått skapa egna sagor på olika sätt och med olika

verktyg.

Förskolorna samarbetar tätt med biblioteken i Hässelby villastad, Hässelby gård och Vällingby, och flera förskolor har tillgång till Bokbussen. I samverkan med biblioteket har flera förskolor också boklådor med böcker för utlåning på förskolan. Genom en riktad satsning fick förvaltningens förskolebarn på Grimsta förskolor träffa barnboks författare på förskolan. Barnen fick då ytterligare en möjlighet att se samband mellan att läsa och kommunicera budskap i text och bild genom berättelser och sagor.

Sverigefinska minoriteter

Under 2016 har det arrangerats regelbundna aktiviteter för sverige-finnar i Bromma och Hässelby-Vällingby stadsdelsområden. För äldre har det ordnats träffar för äldre finskspråkiga på Växthuset i Vällingby och i Alviks kulturhus. Förutom umgänge med kaffe och samtal på finska har deltagarna fått information eller kunnat delta i olika aktiviteter, bland annat har medarbetare från kansliet för mänskliga rättigheter besökt och informerat om sverige-finnars rättigheter.

Många arrangemang har haft ett kulturellt innehåll exempelvis berättade skådespelerskan Birgitta Ulfsson om sitt liv och en bokenklubb om samtida finsk litteratur genomfördes. I november följde 14 deltagare med på en bussutflykt till Moderna museet med finskspråkig guide. Självständighetsdagen den 6 december firades med en musikkonsert och finskt julfika på Trappan i Vällingby.

De yngsta har fått uppleva en konsert på finska på den finska förskoleavdelningen, och de har även gått på finskspråkig barnteater. En utförlig annonsering i lokalpressen har gjorts under hösten, med en halvsidesannons, och foldrar har tryckts upp om de aktiviteter som ordnats. Aktiviteterna har planerats ihop med bland annat finska föreningen i Bromma och i samråd med representanter ur den sverige-finska samrådsgruppen.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Alla förskolor tar fram lokala handlingsplaner för Kultur i Ögonhöjd.	2016-01-01	2016-06-30	
✓	Barn erbjuds minst en professionell kulturupplevelse per termin.	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Kulturutbudet i förvaltningens verksamhet är tillgängligt och mångsidigt

● Uppfylld helt

Förväntat resultat

Barn, unga, vuxna och äldre i förvaltningens verksamheter erbjuds ett varierat kulturutbud.

Analys

Förvaltningen bedömer att målet nås under året. Bedömningen baseras på resultatet av det arbete som utförts och på att förväntat resultat uppnåtts. Alla verksamhet har kulturombud som i olika utsträckning möjliggör, planerar och bokar kulturprogram för förskolebarn, deltagare och brukare, för att erbjuda ett varierat kulturutbud.

Förskolan

För att säkerställa att samtliga barn erbjuds kulturaktiviteter samarbetar enheternas huvudkulturombud med kultursekreteraren och bokar professionella kulturaktiviteter såsom musikworkshops, teater, boklek med mera anpassade för olika åldrar. Oftast kan dessa förläggas på den egna förskolan eller vid besök på biblioteket eller Kulturskolan i närområdet. Under sommaren kunde förskolorna uppleva kultur utomhus och kostnadsfritt genom förvaltningens satsning "Sommar på torget" samt genom Parkteaterns olika program i parklekar, på bad och på torg. Musikprogram, teater, dans och trolleri av god kvalitet erbjöds genom samarbete med Kulturförvaltningen och programmen var mycket välbesökta.

Kultur för äldre, funktionsnedsatta och socialpsykiatri

Skolörtens servicehus och gruppboende har en väl inarbetad och fungerande verksamhet med regelbundna kulturaktiviteter och musikunderhållning som till exempel filmvisning och firande av högtider med ett luciatåget från en förskola.

På Café Koppargården, som drivs av socialpsykiatri på äldreboendet Koppargården, har regelbundet anordnats quiz med olika teman, till exempel Vällingby-kunskap, musik och jul. Första advent hade man julmarknad med traditionellt lussekåka och försäljning av hantverksprodukter. Ett band spelade blandad julmusik, och många stämde upp i spontan allsång i de traditionella julsångerna. Fiskdammen blev väldigt populär, en enkel aktivitet som framkallade många glada skratt hos de äldre och skapade en gemenskap och öppnade upp för dialog.

Kultur är en viktig del i vardagen på äldreboendet Koppargården. I aktivitetsrådet ingår kulturombudet och man har regelbundet haft möten för att planera och följa upp aktiviteter, högtidsdagar, underhållning och kulturevenemang. I januari gjordes en årsplanering för årets olika aktiviteter och föreställningar. För att tillgodose de boendes olika önskemål och behov presenteras ett varierat utbud med allt från rock till klassisk musik. Enheten har erbjudit en variation av genrer och artister när det gäller kulturupplevelser, och uppmärksammat olika högtider och temadagar. På Nobeldagen dukades det upp en festlig 3-rätters middag och alla klädde upp sig fint för att fira.

Växthuset har under året bjudit besökarna på ett varierat, brett och tillgängligt kulturutbud. Inspirationscaféet varje vecka varvar kulturinslag med information. En kulturgrupp har bildats av besökare som diskuterar och bjuder in föreläsare. Regissören Lasse Zackrisson var på plats då hans film om Ulla Billkvist visades. Den nystartade aktiviteten "Afternoon tea with poetry" vill uppmuntra till uppläsning av egna och andras texter.

Vistet i Hässelby gård, som är en öppen mötesplats för personer med missbruk och socialpsykiatriska problem, har haft en livfull kulturverksamhet. Bland annat har de gjort utflykter till olika museer och konstupställningar, haft filmvisning, allsång, pyssel av olika slag och även besök av skådespelaren Rolf Jenner och psykologen och författaren Agneta Lagercrantz. "Fri scen" erbjuder Vistets deltagare att uppträda med musik, sång och diktläsning på Hässelby gårds bibliotek en gång i månaden. Under sommaren flyttade Fri scen ut till scenen på Hässelby gårds torg. På Hässelby strandskyrkans lunchträff en gång i veckan har personal och deltagare från Vistet varit med och lett allsång. I november gick en grupp deltagare och personal och såg musikalen RENT tillsammans i Hässelby gård. Personalen

upplever att deltagarna i större utsträckning deltar och är tryggare med aktiviteter på "hemmaplan".

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ I alla verksamheter erbjuds barn, unga, vuxna och äldre tillgång till professionella och tillgängliga kulturupplevelser och eget skapande (Program för delaktighet).	2016-01-01	2016-12-31	
✓ Ta fram möjliga projekt för graffiti och gatukonst.	2016-01-01	2016-06-30	
Analys Förvaltningen har undersökt förutsättningarna för graffiti och gatukonst. dialog har förts med trafikkontoret, SL, centrumägare och bostadsbolag. Under året har det inte funnits intresse hos någon av aktörerna.			
✓ Varje utförarenhet utser ett kulturombud.	2016-01-01	2016-02-29	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet

◆ Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås delvis. Bedömningen grundar sig på det som arbete som utförts och på resultatet av arbetet.

Gott exempel

För att bidra till ökad trygghet för de äldre som bor kvar i sitt ordinarie boende har enheten för beställare äldreomsorg startat upp samverkansmöten med hemtjänstutförare för att tillsammans verka för tryggt kvarboende. Avdelningschef, enhetschef och biträdande enhetschefer på beställarsidan träffar enhetschefer för 4-5 olika hemtjänstföretag vid varje samverkansmöte. Mötena har lett till ökad dialog kring vad som stödjer tryggt kvarboende och vad som motverkar tryggt kvarboende.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
● Andel personer som får en daglig utevistelse - vård och omsorgsboende ♀	95 %	100 %	100 %	65,95 %	95 %	95 %	2016
● Andelen nöjda omsorgstagare - biståndsbedömd dagverksamhet (äldreomsorg) ♀	98 %	100 %	97 %	88 %	95 %	95 %	2016
◆ Andelen nöjda omsorgstagare - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)	82 %			81 %	86 %	86 %	2016
◆ Andelen nöjda	81 %	80 %	81 %	79 %	85 %	85 %	2016

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
omsorgstagare - vård- och omsorgsboende (äldreomsorg)							
  Kontinuitet i omsorgen - hemtjänst i ordinärt boende	10,8			8,85	10	Maximalt 10 personer	2016
  Måltiden är en trevlig stund på dagen - Vård och omsorgsboende (äldreomsorg)	63 %	63 %	63 %	67 %	70 %	70 %	2016
  Omsorgstagarnas upplevelse av hur de kan påverka hur hjälpen utförs - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)	83 %	85 %	82 %	86 %	85 %	85 %	2016
  Omsorgstagarnas upplevelse av trygghet - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)	77 %	83 %	74 %	81 %	84 %	84 %	2016
  Omsorgstagarnas upplevelse av trygghet - vård och omsorgsboende (äldreomsorg)	83 %	85 %	82 %	88 %	90 %	90 %	2016

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska ta fram rutiner för att äldre som inte beviljas bistånd till boende får annat stöd så att behovet av tryggare boende säkras	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Beställarenheten äldreomsorg tagit fram ett informationsmaterial och en rutin för att äldre som får avslag på sin ansökan om boende ska få information om andra möjligheter.			
  Stadsdelsnämnderna ska utöka arbetet och registrerandet i Senior alert och svenska palliativregistret för att gynna verksamhetsutvecklingen inom äldreomsorgen	2016-01-01	2016-12-31	
  Äldrenämnden får i uppdrag, att utreda och i samarbete med stadsdelsnämnderna, Micasa AB och servicenämnden fastlägga en strategi för trygghetslarm i särskilt boende, inklusive ansvar för upphandling av dessa larm	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Annan ansvarig nämnd			

Nämndmål:

Äldre med beslut om insats är nöjda med insatsen

 Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Andelen äldre på vård- och omsorgsboende som är nöjda med de insatser de får ökar i jämförelse med föregående år (75 %). Andelen äldre med hemtjänst som är nöjda med de

insatser de får ökar i jämförelse med föregående år (82 %). Andelen äldre med dagverksamhet som är nöjda med de insatser de får ökar i jämförelse med föregående år (90 %).

Analys

Förvaltningen följer upp att de äldre har fått rätt insats utifrån vad de har fått för beslut och att de är nöjda med sina insatser genom individuppföljningar och verksamhetsuppföljningar. Verksamhetsuppföljningar görs dels med besök i verksamheterna där avtalet följs upp genom att rutiner och dokumentation granskas av förvaltningen och dels med observationer som görs av äldreförvaltningens kvalitetsobservatörer.

Under 2016 har förvaltningen genomfört verksamhetsuppföljning på vård- och omsorgsboendena Koppargården, Liviagården, Skolörten och Hässelgården, Skolörtens servicehus samt kommunal hemtjänst Hässelby och Vällingby. Det finns ett visst behov av att utveckla arbetet med egenkontroller samt att dokumentera resultaten av dessa.

Äldreförvaltningen har genomfört kvalitetsobservationer på Koppargården, inklusive Liviagården, Skolörtens servicehus och Hässelby hemtjänst. Resultaten från observationerna återspeglar till enhetschef och avdelningschef.

Under året har 83 intervjuer genomförts på vård- och omsorgsboendena Skolörten, Hässelgården och Villa Vesta. Av de som har intervjuats är 69 procent kvinnor och 31 procent män. I intervjuerna ställs frågor om bland annat trygghet, måltidsmiljö, social samvaro, aktiviteter, utevistelse, omvårdnad och bemötande. På frågan: "Hur trygg känner du dig i ditt boende?" är det 51 procent som svarar "jag känner mig mycket trygg" och 45 procent som svarar "jag känner mig ganska trygg".

För att mäta hur nöjda de äldre är med sina insatser görs årligen en brukarundersökning. Andelen äldre på vård- och omsorgsboende som är nöjda med de insatser de får har ökat från 79 procent till 81 procent. Målet för 2016 var att 85 procent skulle vara nöjda. Andelen äldre med hemtjänst som är nöjda med de insatser de får har ökat från 81 procent till 82 procent. Målet var att 86 procent skulle vara nöjda. Andelen äldre med dagverksamhet som är nöjda med de insatser de får har ökat från 88 procent till 98 procent. Målet var att 95 procent skulle vara nöjda.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Beställarenheten följer upp att genomförandeplanerna motsvarar beställda insatser.	2016-01-01	2016-12-31	Avvikelse

Nämndmål:

Äldre på vård- och omsorgsboende har en trivsamt måltidssituation

◆ Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Andelen äldre som bor på vård- och omsorgsboende som i brukarenkäten anger att måltidssituationen är en trevlig stund på dagen ökar i jämförelse med föregående år (64 %).

Analys

Förvaltningen når inte årsmålet om att minst 70 procent av de äldre som besvarar den årliga

brukarundersökningen uppger att de har en trivsamt måltidssituation. 63 procent av de svarande anser att måltiden är en trevlig stund på dagen. Det är något under hela Stockholms stads resultat, 67 procent. Enheterna har analyserat resultaten i undersökningen och utvecklat arbetssättet utifrån de synpunkter som framkommit. Koppargårdens- vård och omsorgsboende har upphandlat en ny matleverantör under året. Det har mottagits mycket positivt av de boende då kvaliteten på maten har förbättrats och variationen och utbudet av maträtter har utökats väsentligt. Varje dag serveras efterrätt och varje helg serveras både för- och efterrätt. Enheten har dessutom ett måltidskoncept som bland annat innebär festligare dukning och mat på helgen, i syfte att göra en tydlig gränsdragning mellan vardag och helg. Personalen är uppmärksam på att hålla ljudnivåer nere under måltiderna. Det ska vara lugn och ro i köket under måltiden och personal sitter med vid måltiden och leder samtalet där så behövs. Koppargården uppmärksammar även alla speciella temadagar som exempelvis kanelbullens dag eller ostkakans dag i syfte att ytterligare förgylla dagen för de boende på ett positivt sätt. På enheten finns ett kostråd som består av enhetschef och kostombud från varje avdelning. Varje månad träffar kostrådet matleverantören där eventuella avvikelser går igenom.

Vid Skolörtens vård- och omsorgsboende har medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) och medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR) under en period observerat måltidssituationen för de boende. De iakttagelser som gjordes har återförts till enheten och har legat till grund för ett fortsatt utvecklingsarbete. All tillsvidareanställd dagpersonal har genomgått Äldrecentrums webbutbildning Mat och hälsa för äldre. På enheten har gruppdiskussioner hållits för att ge personalen ökad kunskap kring mat och glädje i kombination med mat som ordination. Även dietist har deltagit vid en gruppdiskussion på varje enhet. Det har varit mycket uppskattat och gett ökad kunskap till personalen kring vikten av maten och dess sammansättning. Gruppdiskussionerna har förstärkt ett teambyggande i arbetsgruppen och att enheten har ett likartat förhållningssätt med arbetet i att skapa en trivsamt måltidssituation.

På Skolörtens servicehus tillreds maten i eget kök. Under året har ett arbete påbörjats med att säkerställa att maten håller en hög god kvalitet och med en varierande meny. Halvfabrikat används endast i undantagsfall. Ett matråd har bildats bland de boende för att få synpunkter och förbättringsförslag från de boende. Vid matrådets senaste träff samlades enhetschef, kock, en kökspersonal och tio boenden. Inbjudan till matrådet var öppen för alla boende som ville. Bland annat framfördes synpunkter till kocken på maträtter som önskas mer ofta och maträtter som inte är så populära. Den personal som arbetar i restaurangen har genomgått en utbildning kring vad som är viktigt att tänka på för att skapa en trivsamt måltidsituation i restaurangen.

I oktober anställdes två dietister i stadsdelarna i Västerort. Deras uppdrag är inriktat mot individärenden bland boende i särskilt boende och servicehus. Syftet är att säkerställa att de boende får sitt energi- och näringsbehov tillgodosett utifrån individuella behov. Dietisterna kan också vara ett stöd i fortsatt utveckling av mat och måltidsituationer.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Vegetariskt alternativ finns vid varje måltid	100				100		VB 2016

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Förvaltningen observerar under en vecka måltidssituationen för de boende.	2016-03-01	2016-10-31	

Nämndmål:

Äldre på vård- och omsorgsboende och servicehus har en säker hälso- och sjukvård

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Överblickbar statistik över antal trycksår, undernäring och skador i samband med fall.

Analys

Förvaltningen arbetar för att säkerställa att de boende får en säker hälso- och sjukvård. Bland annat har MAS (medicinskt ansvarig sjuksköterska) genomfört genomgångar med personalen vid boendena om blodtrycksmätning, blodsockermätning och diabetes, det vill säga vanligt förekommande mätningar på ett vård- och omsorgsboende. Inom hemtjänsten har MAS haft genomgångar med personalen om läkemedel, läkemedelshantering och hygien. Utbildningstillfällen/genomgångarna har upplevts som mycket positiva av personalen som tyckt det varit användbart i sitt uppdrag och resulterat i att det kommer att fortsätta med regelbundenhet.

På enheterna förs statistik över antal trycksår, skador i samband med fall och undernäring. Antalet trycksår och fall av undernäring är lågt med i snitt en till två per månad. De förebyggande åtgärderna för att minimera uppkomst av trycksår har blivit mycket bättre, bland annat med hjälpmedel i form av speciella madrasser för att undvika trycksår och en bra kontroll av rätt näringsintag.

Personalen dokumenterar i Palliativa registret och Senior alert.

Nämndmål:

Äldre är delaktiga i hur insatsen genomförs

◆ Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Andelen äldre med hemtjänst som i brukarenkäten anger att de kan påverka hur eller när hjälpen utförs ökar i jämförelse med föregående år (68 %). Andelen äldre som bor på vård- och omsorgsboende som i brukarenkäten anger att de kan påverka hur eller när hjälpen utförs ökar i jämförelse med föregående år (39 %).

Analys

Siffrorna under ovanstående rubrik *Förväntat resultat* är felaktiga. Rätt siffror för 2015 och 2016 redovisas i texten nedan.

Resultatet av den årliga brukarundersökningen visar att 83 procent av de äldre i Hässelby-

Vällingby med hemtjänst anser att de kan påverka hur hjälpen utförs. Av dessa är det något fler män som instämmer med påståendet (85 procent för männen och 82 procent för kvinnor).

Detta kan jämföras med 2015 års resultat där 86 procent av de äldre med hemtjänst i Hässelby-Vällingby ansåg att de kunde påverka hur hjälpen utförs. Fördelningen mellan kvinnor och män var jämn. Förvaltningen kommer att fortsätta att analysera och identifiera vad som kan ha orsakat att vi inte når årsmålet och hur vi kan utveckla till en förbättring.

Under året har Hässelby hemtjänst deltagit i projektet *Utveckling av hemtjänst* tillsammans med två andra stadsdelsförvaltningar. Syftet är att öka den äldre inflytande över hemtjänstinsatserna. Arbetssättet innebär att beställningen utformas så att utrymme skapas för att öka den enskildes inflytande över insatserna utformning. Hemtjänsten får befogenheter, ansvar och handlingsfrihet att självständigt fatta beslut om utformning av insatser tillsammans med den äldre. Modellen upplevs ge större möjlighet till delaktighet men då arbetet endast har pågått i projektförhållande på en enhet är det för tidigt att dra några slutsatser ännu.

Av brukarundersökningen framgår att bland äldre i särskilt boende anser 73 procent att de kan påverka hur hjälpen utförs. Fördelningen mellan kvinnor och män är jämn, med 73 procent vardera. 2015 års resultat visade att 77 procent av de äldre i särskilt boende ansåg att de kunde påverka hur hjälpen utfördes. Fördelningen mellan män och kvinnor var jämn.

Utöver den dagliga dialogen mellan boende och personal är boenderåd och anhörigträffar forum där boende ges möjlighet att lämna synpunkter.

Andelen aktuella genomförandeplaner skiljer sig åt mellan hemtjänst och särskilt boende. Inom hemtjänsten är andelen med aktuell genomförandeplan låg. Detta kan bland annat bero på att många får nya beslut med korta intervaller, så att genomförandeplan inte har uppdaterats inom den tid som ska ske. I samband med projektet *Utveckling av hemtjänst* har bland annat en ny form för sättet att skriva genomförandeplanerna utarbetats så att det ska bli lättare för brukare och personal att arbeta fram den. Utbildningar i att skriva genomförandeplan har genomförts regelbundet under året.

De boende erbjuds regelbunden utevistelse. Ett exempel på hur detta säkerställs är vid Koppargårdens vård- och omsorgsboende där personalen på morgonen använder sig av ett planeringsblad där denna fråga tas upp varje dag. På Skolörtens vård- och omsorgsboende används balkonger och trädgård regelbundet av de boende.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Enheter säkerställer att alla boende erbjuds regelbunden utevistelse.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Enheter utvecklar arbetet med genomförandeplaner tillsammans med den äldre.	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Äldre är trygga med sin äldreomsorg

◆ Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Andelen äldre med hemtjänst som upplever att de är trygga ökar i jämförelse med föregående år (80 %). Andelen äldre på vård- och omsorgsboende som upplever att de är trygga ökar i

jämförelse med föregående år (83 %). Ingen brukare möter fler än 10 olika hemtjänstpersonal under en 14-dagarsperiod. Äldre som får avslagsbeslut på vård- och omsorgsboende får information om annat stöd som de kan få.

Analys

Förvaltningen bedömer att målet nås delvis. Förvaltningen har genomfört många aktiviteter som förväntas bidra till ökad trygghet på längre sikt men i årets brukarundersökning uppger de äldre att de är mindre trygga än föregående år och resultaten når inte de mål som var satta för 2016.

För att den äldre ska känna sig trygg med att bo kvar hemma har beställarenheten äldreomsorg tagit fram ett informationsmaterial och en rutin för att äldre som får avslag på sin ansökan om boende ska få information om andra möjligheter. Materialet innehåller bland annat information om biståndsbedömda insatser som hemtjänst och dagverksamhet men även öppen verksamhet som träffpunkter och bostadsanpassning eller möjlighet till lägenhetsbyte genom bostadsförmedlingen och genom kommunala och privata bostadsbolag. Syftet med informationen är att den äldre ska känna sig trygg med att bo kvar hemma.

För att de äldre ska få ett tryggt kvarboende har beställarenheten under året haft samverkansmöten med hemtjänstutförare. Beställarenheten har träffat 4-5 hemtjänstföretag och kommunala utförare vid varje samverkansmöte. Syftet med träffarna är att beställare och utförare tillsammans ska diskutera hur de kan stödja den äldre, och eventuella närstående, för att den äldre ska känna sig trygg med att bo kvar hemma.

Beställarenheten har även under detta år varit med i projekt kring utveckling av multiprofessionellt arbetssätt till personer med demenssjukdom eller kognitiv svikt. Beställarenheten har fått 0,4 mnkr för 2016. Samarbetet genom SIP (samordnade individuell plan) är nu integrerat i det dagliga arbetet. Äldrecentrum gör anpassade satsningar kring SIP till varje stadsdelsförvaltning. Äldrecentrum har bjudit in till ett seminarium för berörda läkare, distriktssköterskor, fysioterapeuter, arbetsterapeuter, beställarchef och biståndshandläggare samt enhetschefer och samordnare från ett urval av hemtjänstutförare för gemensam planering av utbildningssatsningar som behövs kring SIP.

Beställarenhetens har haft avstämningsmöten med sina samarbetspartners, främst vårdcentraler, minnesmottagning och rehabcenter. Under 2016 har det varit fokus på samverkan kring att hitta personer i ett tidigt skede av demenssjukdomen och ge bra information om vilka tidiga insatser som finns att ansöka om.

Beställarenheten har gjort en egen brukarundersökning för att se hur de äldre upplever deras bemötande och tillgänglighet med mera. 91 procent svarade att de fick ett bra bemötande. Enheten arbetar vidare med att utveckla sitt bemötande och sin tillgänglighet, bland annat med en föreläsning om bemötande, för att de äldre ska känna sig trygga i kontakt med enheten.

Resultatet från brukarundersökningen visar att 77 procent av dem som har hemtjänst känner sig trygga och 83 procent av dem som bor i särskilt boende känner sig trygga. Detta kan jämföras med resultatet för Stockholm som helhet där resultaten är 80 procent bland dem med hemtjänst och 86 procent bland de som bor i särskilt boende. Resultatet när det gäller hemtjänst visar en försämring från föregående år (81 procent) vilket analyseras på avdelningen. En stor andel nya kunder har tillkommit till de kommunala hemtjänstutförarna

under året där bakgrunden varit att kunden tvingats byta hemtjänstutförare då företaget har upphört. Detta kan vara en förklaring till den upplevda känslan av otrygghet, eftersom ett utförarbyte bland annat innebär ny personal.

För att den äldre ska känna sig trygg, oavsett om hon eller han bor i särskilt boende eller bor hemma med hemtjänst har förvaltningen under året genomfört flera utbildningar inom områden som demens, somatiska sjukdomar, palliativ vård och medicinhantering. Fler utbildningssatsningar som genomförts under året finns beskrivet under nämndmålet Äldre på vård- och omsorgsboende och servicehus har en säker hälso- och sjukvård.

Hemtjänst

Medarbetare inom Hässelby hemtjänst och Vällingby hemtjänst har genomgått seminarier kring palliativ vård. På Vällingby hemtjänst har palliativa ombud utsetts. Ombuden ska delta i utbildningen som ges i samarbete med MAS och Palliativt kunskapscentrum under våren. Efter genomgången utbildning är tanken att ombuden ska vara ett stöd till sina kollegor i frågor rörande palliativ vård.

Förvaltningens hemtjänstenheter bjuder in sina brukare till träffar med kaffe och underhållning för att ge brukarna chansen till gemenskap. Träffarna ger även den äldre möjlighet att ställa frågor till hemtjänstens personal och är ett tillfälle för hemtjänstpersonalen att få höra brukarnas åsikter om vad som fungerar bra och vad som fungerar mindre bra. I december bjöd Vällingby hemtjänst in till julfika, vilket var mycket uppskattat. Omkring 60 personer kom, merparten av besökarna var kvinnor. Träffen hölls på mötesplatsen Växthuset. Inga särskilda klagomål eller förbättringsförslag på hemtjänsten framfördes. Majoriteten av de brukare som kommer till träffarna är mycket positiva till initiativet och de framhåller att de uppskattar att få bryta vardagen mot ett festligare inslag med underhållning och fika.

En annan faktor som skapar trygghet för den äldre som har hemtjänst är kontinuitet bland personalen. Hässelby hemtjänst löser detta genom att vara indelade i mindre grupper bestående av sex till sju personer som ansvarar för brukare inom olika geografiska områden i stadsdelen. Kontinuiteten följs upp av samordnare en gång i veckan. All hemtjänstpersonal har under året haft tillgång till Silviasyster, en undersköterska med specialisering i demensvård, och demenshandledare. Förutom handledning av personal har demenshandledaren genomfört ett flertal hembesök samt även granskat genomförandeplaner i syfte att insats ges på rätt sätt.

Vård- och omsorgsboende

Under året har ett arbete påbörjats för att säkerställa ett kvalitativt gott teamarbete mellan olika yrkeskompetenser, undersköterskor, sjuksköterskor och rehabiliteringspersonal. På Skolörtens vård- och omsorgsboende och servicehus genomfördes en omorganisation i början av året för att bland annat säkerställa och underlätta ett teambaserat arbetssätt där allas kompetenser tas till vara.

Digital teknik

De kommunala utförarna av äldreomsorg deltar sedan årsskiftet i det stadsövergripande projektet DigIT som syftar till att öka kompetensen kring digital teknik och digitala hjälpmedel. I projektet får medarbetarna även tips på hur teknik kan användas i arbetet för att underlätta för både personal och brukare. På Koppargårdens vård- och omsorgsboende har ett försök inletts med att låta de boende använda surfplattor för att titta på filmklipp eller prova

att spela spel, vilket varit mycket uppskattat.

Anhörigstöd

Förvaltningen har, tillsammans med Bromma stadsdelsförvaltning, två anhörigkonsulenter som bland annat erbjuder enskilda samtal både vid hembesök och på mötesplatsen Växthuset i Vällingby centrum. Under året har anhörigcirkel hållits på Växthuset och på Bibblerian i Hässelby gård. Flera cirkel har varit i gång samtidigt under året där deltagarna utbyter erfarenheter och upplevelser och ger varandra råd och tips. Då merparten av deltagarna är kvinnor kommer en anhörigcirkel, särskilt riktad till män som vårdar en anhörig, att startas i början av 2017. Personer som vårdar en anhörig erbjuds förtur till introduktion till den träningslokal som finns på Växthuset för att stärkas och stöttas i sin arbetsinsats.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Beställarenheten utvecklar samarbetet med landstinget och med utförare inom äldreomsorgen.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Omvårdnadspersonal inom hemtjänst ges utbildning i palliativ vård.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Samtlig omvårdnadspersonal ges utbildning i medicindelivering.	2016-01-01	2016-12-31	
✓	Under året utvecklas kunskapen om syn- och hörselhjälpmedel hos medarbetare inom hemtjänst och vid äldreboenden.	2016-01-01	2016-12-31	

KF:s inriktningsmål:

2. Ett klimatsmart Stockholm

Förvaltningen bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål. Fyra av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet nås helt och två nås delvis. De viktigaste arbetssätten under året för att bidra till inriktningsmålet har varit:

- Verksamheten har energieffektiviserats bland annat genom utbyte av gamla armaturer till LED.
- Transporter med bil har minskat till förmån för kollektivtrafik, cykel och gång.
- Förskole- och parkleksverksamhetens genomförande av samtliga åtgärder på nivå 1 i enlighet med kemikalicentrums vägledning för en kemikaliesmart förskola.
- Förvaltningen väljer varor och tjänster som är miljömässigt hållbara.
- Systematiskt arbete för att öka medarbetarnas kunskap om stadens miljömål.

Det arbete som utförts under året, för att nå kommunfullmäktiges mål och aktiviteter samt nämndens mål och aktiviteter, redovisas i löptext under respektive mål för verksamhetsområdet. Bedömning av måluppfyllelse och eventuell avvikelse redovisas under respektive mål, indikator och aktivitet.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1 Energianvändningen är hållbar

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås helt. Bedömningen grundar sig på att målet för kommunfullmäktiges indikator nås och att tillhörande nämndmål nås.

Förvaltningen har genomfört arbetet med energieffektiviseringar av verksamheten enligt plan.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
● Köpt energi (GWh)	1,6 GWh				1,7 GWh	1 880 GWh	2016

Nämndmål:

Verksamheten använder energi på ett hållbart sätt

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Energieffektiviseringar minskar energianvändningen i den egna verksamheten.

Analys

Förvaltningen fortsätter arbetet med att energieffektivisera verksamheten och har under året prioriterat utbyte av gamla belysningsarmaturer till energisnåla LED-armaturer. Åtgärder har genomförts vid Hässelby Torg 10 samt 20-22 med byte av armaturer i konferensrum,

korridorer och arbetsrum. Även inom förskoleverksamheten har punktvisa utbyten till energisnåla LED-armaturer prioriterats, därutöver har ett antal vitvaror bytts mot mer energieffektiva vitvaror.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade

◆ Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås helt. Bedömningen grundar sig på att kommunfullmäktiges aktivitet har genomförts enligt plan, att målet för kommunfullmäktiges indikator nås och att tillhörande nämndmål nås. Del av nämndmålet förväntade resultat är emellertid inte uppnått.

Fordonsparken har under året utökats med en bil på grund av att Container rättans dagliga verksamhet har återgått i kommunal regi. Förvaltningens fordonspark består sammanlagt av 20 bilar. Förvaltningen anser trots detta att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet uppnås, eftersom verksamheten har utökats så har användningen av bil, proportionellt sett inte ökat.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel elbilar	60 %			61,9 %	40 %	14 %	VB 2016

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska medverka till att skapa fullvärdiga cykel- pendlingsstråk samt att med trafiknämnden utreda hur medel för investeringar och reinvesteringar av huvudstråken för cykel som ligger inom stadsdelarnas ansvar ska finansieras och byggas	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Annan ansvarig nämnd.			

Nämndmål:

Resor och transporter i förvaltningens regi är effektiva och hållbara

◆ Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Förvaltningens bilpark minskar. Elcyklar/cyklar finns som alternativ till bil.

Analys

Del av nämndmålet förväntade resultat är inte uppnått. Fordonsparken har under året utökats med en bil på grund av att Container rättans dagliga verksamhet har återgått i kommunal regi. Förvaltningens fordonspark består sammanlagt av 20 bilar.

Arbetet med att minska och samordna fordonsparken samt ersätta med miljöklassade bilar fortsätter i den takt som medges utifrån tecknade avtal. Verksamheterna använder i allt större utsträckning de elcyklar som köpts in i stället för att som tidigare använda bil vid transporter inom stadsdelsområdet. Förvaltningen har deltagit i referensgruppen inför stadens fordonsupphandling som kommer att inkludera bilpool, leasingbilar och administration. Upphandlingen kommer innebära att det blir enklare för verksamheten att välja miljöeffektiva transporter.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås helt. Bedömningen grundar sig på det arbete som utförts och på att tillhörande nämndmål nås.

Nämndmål:

Park- och naturmarksområden bidrar till en hållbar livsmiljö

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Råcksta träsk sköts i enlighet med fastställd skötselplan. Promenadslingan runt Råcksta träsk är renoverad.

Analys

Förvaltningen bedömer att målet nås under året. Bedömningen baseras på resultatet av det arbete som utförts och på att förväntat resultat har uppnåtts.

I de upprustnings- och utvecklingsarbete som sker i parklekarna Guldets respektive Gusippan tas naturvärden med i projekten. Det innebär bland annat att nyplanteringar sker av träd som blommor och får bär vilket gynnar pollinatörer och fåglar. För att skapa mer varierande biotoper klipps inte ängsytor i Grimsta och Lövsta utan slås med slåttermaskin.

Bron i den östra delen av Råcksta träsk har bytts ut mot en helt ny bro i Organic wood. Under året har en del av våtmarken slagits för att få en mer varierande biotop. Förvaltningen har deltagit i en utredning kring hur vattenkvaliteten i Råcksta träsk kan förbättras. Stockholm Vatten AB har varit ansvariga för utredningen och kommer att redovisa resultaten i början av 2017.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att målet uppnås helt. Bedömningen grundar sig på att kommunfullmäktiges aktiviteter har genomförts enligt plan, att målen för stadsdelsnämndens indikator och aktiviteter nås samt att tillhörande nämndmål nås.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Stadsdelsnämnderna ska arbeta med att skapa goda möjligheter till stadsodling i Stockholm	2016-01-01	2016-12-31	
✓ Stadsdelsnämnderna ska involveras i programmet för avfallshantering i stadens offentliga rum	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Annan ansvarig nämnd.			

Nämndmål:

Avfall från verksamheten nyttiggörs

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Enheter som serverar/tillhandahåller livsmedel och där det är praktiskt genomförbart, sorterar ut sitt matavfall till biologisk behandling. Vid nyproducerade förskolor används Stockholmsmodellen med separation av matavfall och fett i avloppssystemet för vidare transport till biogasanläggning och utvinning av biogas.

Analys

Enheterna har under året planerat inköp, tillagning och servering av mat på ett sätt som minskar mängden matavfall. Vid förskolorna uppmuntras barnen att ta mindre portioner åt gången vilket har resulterat i att matsvinnet vid dessa enheter har blivit mindre.

Förvaltningen fortsätter arbetet med att införa utsortering av matavfall för vidare biologisk behandling, på samtliga enheter som i sin verksamhet tillhandahåller/serverar livsmedel. Kompetenshöjande insatser planeras under 2017 i samverkan med Micasa respektive Stockholm Vatten AB.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Årsmål	KF:s årsmål	Period
● Andel enheter som sorterar ut matavfall för biologisk behandling	61,67 %				30 %		2016